

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM SAMKVÆMT LÖGUM NR. 63/1993 VEGNA URÐUNAR SORPS Á VESTURLANDI

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar urðun sorps á Vesturlandi á jörðunum Fíflholtum í Borgarbyggð og Jörfa í Kolbeinsstaðahreppi, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Samtök sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Urðun sorps á Vesturlandi. Um er að ræða sorpurðunarstað í landi Fíflholta í Borgarbyggð sem ætlað er að taka við öllu urðanlegu sorpi af Vesturlandi. Einnig er kynntur annar kostur, urðun í landi Jörfa í Kolbeinsstaðahreppi

Markmið framkvæmdar: Að koma sorpeyðingu í það horf sem kröfur eru gerðar til. Eftir að nýr urðunarstaður er tekinn í notkun verður núverandi förgunarstöðum á Vesturlandi lokað.

Frumathugun: Þann 13. ágúst 1996 tilkynnti Verkfræðistofa Sigurðar Thoroddsen, hf. (VST) fyrir hönd Samtaka sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi, framkvæmdina til embættis skipulagsstjóra ríkisins og var frummatsskýrsla lögð fram. Embætti skipulagsstjóra ríkisins tók formlega á móti framkvæmdinni með bréfi til Samtaka sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi þann 23. ágúst 1996. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 28. ágúst 1996 í Lögbirtingablaðinu og Morgunblaðinu og í auglýsingablaðinu Pésanum þann 29. ágúst 1996. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 28. ágúst til 3. október 1996 hjá embætti skipulagsstjóra ríkisins, í Þjóðarbókhöðunni í Reykjavík, á skrifstofum Borgarbyggðar í Borgarnesi og hjá oddvita Kolbeinsstaðahrepps. Fjórar athugasemdir bárust á kynningartíma. Leitað var umsagnar Bæjarráðs Borgarbyggðar, sveitarstjórnar Kolbeinsstaðahrepps, Hollustuverndar ríkisins, Náttúruverndarráðs, Rafmagnsveitna ríkisins, Samvinnunefndar um svæðisskipulag Mýrasýslu og Þjóðminjasafns Íslands.

Gögn lögð fram við frumathugun:

Frummatsskýrsla. Urðun sorps á Vesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum, frumathugun. Jörfi í Kolbeinsstaðahreppi og Fíflholt í Borgarbyggð. VST júlí 1996. Tillaga að deiliskipulagi urðunarstaðar í Fíflholtum. Teiknistofan Hús og skipulag ágúst 1996.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar **Bæjarráðs Borgarbyggðar** með bréfi dags. 23. ágúst 1996 og barst umsögn með bréfi dags. 7. október 1996. Þar segir:

„Á fundi bæjarráðs Borgarbyggðar 6. sept. s.l. var lögð fram skýrsla sem Verkfræðistofa Sigurðar Thoroddsen hafði unnið fyrir samtök sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi um mat á umhverfisáhrifum v/urðunar sorps í Fíflholtum í Borgarbyggð og Jörfa í Kolbeinsstaðahreppi.

Ekki komu fram athugasemdir við skýrsluna á þeim fundi né á fundi bæjarstjórnar 1. október s.l. vegna urðunar í Fíflholtum.

Á sama fundi bæjarstjórnar þ.e. 1. október s.l. var samþykkt deiliskipulag fyrir urðunarstað sorps í Fíflholtum samkvæmt teikningu og greinargerð frá Teiknistofunni Hús og Skipulag unnið af Hildigunni Haraldsdóttur arkitekt í ágúst 1996.“

Leitað var umsagnar **Kolbeinsstaðahrepps** með bréfi dags. 23. ágúst 1996. Umsögn barst ekki.

Leitað var umsagnar **Hollustuverndar ríkisins** með bréfi dags. 26. ágúst 1996 og barst umsögn með bréfi dags. 19. september 1996. Þar segir:

„I. Almenn umhverfisáhrif sorpurðunar

Að hefja urðun úrgangsefna á áður ósnortnu svæði hefur augljóslega í för með sér breytingar á ásýnd umhverfis og áhrif á svæðið í lengri tíma, jafnvel lengur en einungis notkunartíma urðunarsvæðisins sjálfs. Hreyfa þarf mikið magn jarðefna fyrir urðunina og fyrir vegagerð. Þar með er hugsanlega verið að eyða gróðri og með því lífsrými dýra. Öllum framkvæmdum fylgir ákveðinn hávaði sem er næstu nágrönnum til ama og getur truflað dýralíf, t.d. fugla. Allar þessar breytingar þurfa þó ekki að leiða til umtalsverðra umhverfisáhrifa ef rétt er staðið. Efnalosun frá urðunarstaðnum hefur mest áhrif á umhverfið þar sem hún er nokkuð óháð staðsetningu, takmarkast ekki bara við urðunarsvæðið og næsta nágrenni þess og getur varað í langan tíma. Hér er um að ræða mengunarefni sem berast frá staðnum með sigvatni og lofttegundir sem myndast í úrgangi og geta valdið verulegum óþægindum vegna lyktar eða verið hættulegar vegna sprengihættu. Hluti lofttegunda sem myndast á urðunarstað kunna að leiða til breytingar á loftslagi jarðar. Sigvatn getur borist í grunnvatn og yfirborðsvatn og mengað vatnsból og læki, ár og vötn sem hafa þýðingu fyrir vatnsöflun eða sem veiðiar svo dæmi séu nefnd. Mest áhrif á mengunarhættu af völdum sigvatns hefur samsetning úrgangs, hvort hann inniheldur hættuleg efni eða hvort um er að ræða urðun á flokkuðum úrgangi þar sem búið er að fjarlægja t.d. þungmálma að mestu eða öllu leyti.

Í öllum dæmum hér á undan er um neikvæð áhrif að ræða, þ.e. að framkvæmd getur leitt til heilsutjóns manna, einstakur gróður og dýralíf eyðst og náttúrufegurð ekki verið lengur fyrir hendi. Á hinn bóginn getur ný urðun bætt umhverfið svo um munar annarsstaðar ef hún er liður í endurskipulagningu á sorpförgun og hún kemur í staðinn fyrir eldri svæði, jafnvel fleiri en eitt sem hafa verið umtalsvert umhverfislýti.

2. *Umfjöllun matskýrslunnar um fyrirhugaða urðun*

Skýrslan gerir nægilega grein fyrir þeim breytingum sem verða á umhverfinu vegna vegagerðar og vegna undirbúnings við urðunarstaðinn og hvernig jarðgrunnurinn er samsettur á báðum stöðum. Hann er svipaður, mýrarjarðvegur ofan á þéttu sjávarseti og síðan fast berg frá tertiertíma. Bæði setið og fasta bergið eru mjög þétt efni og því líklegt að grunnvatnið renni ofan á setinu, eins og reyndar tilvist mýranna er besta vísbendingin um. Innsýn frá nálægum akvegum í væntanleg urðunarsvæði er lítil sem engin, langt er í byggð frá Fíflholti en stutt í næstu bæi frá Jörfa. Hér vantar nánari lýsingu á aðstæðum, t.d. hvort bæirnir eru nær en 500 m frá urðunarstaðnum og í hverju nánar truflun frá starfsemi er fólgin, sem sagt er frá á bls. 15 í skýrslunni.

Eins og áður sagði eru mestu umhverfisáhrif af sorpurðun vegna sigvatns og lofttegunda. Lítið er fjallað um gasmyndun í skýrslunni enda lítil sem engin þekking til á landinu um gasmyndun í sorphaugum við íslenskar aðstæður, og gasinu hefur hvergi verið safnað. Í ljósi væntanlegra breytinga á mengunarvarnareglugerð m.t.t gassöfnunar verður tekið á þessu í starfsleyfinu fyrir urðunarstaðinn.

Verulegur munur er á milli Jörfa og Fíflholts hvað varðar hugsanlega mengun grunn- og yfirborðsvatns. Jörfi er í aðeins kílómeters fjarlægð frá sjó þannig að það sigvatn fer í gegnum hreinsivirki og síðan beint í sjó án viðkomu í yfirborðsvatni. Allar líkur eru á að þynning í sjó verði slík, að ekki sé ástæða til að hafa áhyggjur vegna efnamengunar. Bent skal hinsvegar á að 11. og 13. grein mengunarvarnareglugerðar gera ráð fyrir að sveitarstjórnir og skipulagsaðilar flokki vatna og strandsvæði með tilliti til þýðingar vegna nytja þeirra. Full ástæða er til að fjallað sé um flokkun svæðisins um leið og fyrirkomulag fyrirhugaðs urðunarstaðar. Jörðin Fíflholt er hinsvegar um 10 km frá sjó þannig að sigvatnið mun verða leitt í yfirborðsvatn, Norðlæk. Um einn km er frá urðunarsvæðinu að læknum. Í starfsleyfi munu verðar gerðar kröfur um hreinsun sigvatns. Þrátt fyrir það eru líkur á að ekki muni verða unnt að halda öllum mengunarþáttum innan viðunandi marka, sbr. viðauka 1 í mengunarvarnareglugerð. Þetta er þó ekki hægt að fullyrða að óreyndu. Í þessu sambandi er rétt að benda einnig á flokkun viðtaka sbr. hér að ofan. Sá möguleiki er einnig fyrir hendi, ef þörf gerist, að gera allan lækinn neðan urðunarstaðarins að þynningarsvæði. Um þessi mál hefði þurft að fjalla nánar.

3. *Mótvægisáðgerðir*

Í skýrslunni er gerð grein fyrir mótvægisáðgerðum gegn neikvæðum áhrifum frá urðun úrgangs. Ein málsgrein fjallar um aukna endurvinnslu og spilliefnasöfnun en ekki hver á að fylgja þessu eftir. Óljóst er á þessu stigi hvort og með hvaða hætti Sorpsamlag Vesturlands ætlar að standa að sameiginlegri söfnun og flokkun úrgangs á þjónustusvæði þess eða hvort það ætlar einungis að standa að rekstri urðunarstaðar. Gera þarf áætlun um hvernig draga megi úr úrgangsmýndun og þörfinni á endanlegri förgun sbr. 37. grein mengunarvarnareglugerðar og stefnu stjórnvalda. Það er stefna stjórnvalda að draga úr myndun úrgangs til endanlegrar förgunar um 50% á þessum áratug. Í skýrslunni er greint frá að með aukinni endurvinnslu verði lögð áhersla á að minnka sorpmagn. Ekki er tilgreint með hverjum hætti það verði gert, né

hverjum það verði falið. Ástæða er til að hvetja sveitarfélög til að huga nú þegar að flokkun úrgangs og sérstaklega að skipuleggja söfnun spilliefna.

Helstu mótvægisáðgerðir gegn neikvæðum og talsverðum umhverfisáhrifum munu verða settar fram í starfsleyfi fyrir væntanlegan urðunarstað. Rétt þykir í þessu sambandi að vekja athygli á 2. mgr. 81. greinar mengunarvarnareglugerðar þar sem segir að „skylt er að láta fara fram rannsókn eins og við á hverju sinni á styrk eiturefna og hættulegra efna í vatni og grunnvatni sem hætta er á að geti mengast.“ Hér er átt við að boraðar verði sýnatökuholur í að- og afrennsli urðunarstaðarins og sýni verði tekin úr ferskvatni sem kann að mengast, þ.e. Norðlæk. Gera má ráð fyrir að þetta ákvæði eigi einungis við um Fíflholt ef sá staður verður fyrir vali sem urðunarstaður vegna legu sinnar í landi.

4. Niðurlag

Hollustuvernd ríkisins telur að sorpurðun við Jörfa eða Fíflholt muni ekki hafa umtalsverð neikvæð áhrif á umhverfið ef ákvæðum væntanlegs starfsleyfis verður framfylgt. Jákvæðu áhrifin eru hinsvegar talsverð þegar litið er á þá staðreynd að óviðunandi sorpförgun í flestum sveitarfélögum á Vesturlandi mun heyra sögunni til. Hér er stigið fyrsta skref til nútímalegrar meðferðar á úrgangi en samfara þessu verða sveitarfélögin að skipuleggja söfnun á spilliefnum og huga að aukinni flokkun úrgangs á svæðinu með endurnýtingu þess og endurvinnslu í huga.“

Leitað var umsagnar **Náttúruverndarráðs** með bréfi dags. 26. ágúst 1996 og barst umsögn með bréfi dags. 19. september 1996. Þar segir:

„Náttúruverndarráð fagnar því að Samtök sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi hafi ákveðið að bæta sorphirðu í kjördæminu með því að sameinast um einn urðunarstað og fækka þar með sorphaugum. Í frummataskýrslunni er fjallað um tvo mögulega urðunarstaði, í landi Jörfa og Fíflholts. Af þessum tveim möguleikum álitur Náttúruverndarráð urðunarstað í landi Fíflholts að mörgu leyti betri kost og ræður þar úrslitum að staðurinn er fjær byggð, betra verður að fela urðunarstaðinn í landslagi, svo og að staðurinn er fjær allri ferðaþjónustu og náttúruminum (Eldborg í Hnappadal og Löngufjörum).

Náttúruverndarráð gerir athugasemdir við eftirfarandi atriði í frummataskýrslunni og eru athugasemdir einungis gerðar við urðunarstað í landi Fíflholts.

1) **Staðarval og skipulag:** Fyrirhuguðum urðunarstað í landi Fíflholts er ætlaður staður þar sem nú er ósnortin mýri. Það er skoðun Náttúruverndarráðs að betra hefði verið að finna annan urðunarstað svo ekki hefði þurft að ganga á þau fáu votlendissvæði sem eftir eru á Íslandi. Náttúruverndarráð á fulltrúa í nefnd á vegum landbúnaðarráðuneytisins sem vinnur að endurheimt votlendis. Framræsla á mýrum er í andstöðu við hlutverk þessarar nefndar og þá viðurkenndu skoðun að of mikið hafi verið gengið á votlendissvæði á Íslandi. Í ljósi þess að ekki hafa fundist betri staðir til urðunar í þessum landshluta auk þess sem mýrlendi á svæðinu mun ekki minnka verulega vegna urðunarinnar fellst Náttúruverndaráð á staðinn sem slíkan. Sú ábyrgð hvílir þó á þeim aðilum sem standa að sorpurðuninni að ganga ekki frekar á mýrlendi í nágrenninu en nauðsynlegt er, t.d. vegna framræslu eða annarra framkvæmda.

Það á að vera skylda hvers sveitarfélags að vernda þau fáu votlendissvæði sem eftir eru enda hafa þau oft upp á að bjóða mikinn fjölbreytileika lífríkis bæði gróður og dýralíf, sbr. það sem segir í skýrslu Náttúrufræðistofnunar (Fylgiskjal 4) um urðunarstaðinn.

Skipuleggja þarf framræslu við urðunarstaðinn þannig að ekki verði þurrkað upp stærra svæði en nota á til urðunar.

Urðunarstaðurinn í landi Fíflholts er á óskipulögðu svæði. Náttúruverndarráð telur að gera þurfi aðal- og deiliskipulag fyrir svæðið þar sem skýrt komi fram að ekki verði gengið meira á mýrlendi á þessu svæði.

Í bréfi frá Skipulagi ríkisins til Verkfræðistofu Sigurðar Thoroddsen, dags. 29. ágúst sl., er bent á þann möguleika að miða mörk urðunarsvæðisins í landi Fíflholts við reiti A-H skv. deiliskipulagstillögu þannig að klapparholt sem liggja á ská austur yfir svæðið myndi syðri mörk urðunarsvæðisins í stað Norðlækjar. Náttúruverndarráð telur að þessi mörk muni afmarka urðunarstaðinn mun betur og hann fá nokkurs konar náttúruleg mörk auk þess sem minna votlendi raskast en nægjanlegt rými verður eftir sem áður til staðar til urðunar.

2) **Jarðvegur, frágangur og efnisnám:** Leggja þarf áherslu á að nýta þann jarðveg sem kemur upp vegna framkvæmda á svæðinu sem best og að fenginn verði landslagsarkitekt til að skipuleggja frágang á jarðvegsmönnum og girðingum í kringum svæðið þannig að þau mannvirki falli sem best að umhverfinu. Ganga þarf frá girðingum og öðru sem á að hindra fok frá sorphaugunum áður en þeir verða teknir í notkun. Ekki má bregðast að mokað verði yfir sorp daglega til að koma í veg fyrir fok af svæðinu og til að hindra að fuglar og önnur dýr eigi aðgang að sorpinu. Gæsla þarf að vera á urðunarstaðnum á opnunartíma.

Leita þarf álitis sérfræðinga að lokinni urðun með tilliti til vals á plöntu- tegundum til uppgræðslu.

Töluvert efni (möl og þéttiefni) mun þurfa í tengslum við urðunina. Samkvæmt matsskýrslu ætti að vera efni í nágrenni urðunarstaðarins. Það virðist þó ekki hafa verið skoðað til hlítar. Náttúruverndarráð hefur lagt áherslu á að efnistöktustöðum í landinu verði fækkað og að öllu „smákroppi“ hér og þar hætt. Það er því mikilvægt að fjölda efnistöktustaða verði haldið í algjöru lágmarki og leitað verði álitis Náttúruverndarráðs í vali á efnistöktustöðum.

3) **Vatnafar og sigvatn:** Sigvatni úr urðunarsvæðinu á að veita í Norðlæk sunnan urðunarsvæðisins. Mæla þarf rennsli í læknum með tilliti til þynningar á sigvatni en í skýrslunni er reiknað með að það verði í kringum 1,5 l/s.

Í fylgiskjali 5 með matsskýrslunni kemur fram að Veidifélag Hítarár leggst gegn því að sorp verði urðað í landi Fíflholts þar sem Veidifélagið óttast mengun á jarðvegsvatni en affall frá urðunarstaðnum mun renna í vatnasvæði Hítarár (Akraós). Í matsskýrslunni er þessi ótti Veidifélagsins talinn ástæðulaus (sjá 2.6.4.). Þar er vitnað í svar veiðimálastjóra (Fylgiskjal 6). Náttúruverndarráð bendir á að í svari veiðimálastjóra, þar sem kemur fram að urðun á sorpi í landi Fíflholts muni ekki hafa neikvæð áhrif á fiskistofna í nálægum vatnakerfum, er byggt á fyrirfram gefnum forsendum. Þær forsendur eru að meðferð og efnainnihald sigvatns fullnægi að öllu leyti kröfum Hollustuverndar ríkisins og

að brotajárni og spilliefnum verði eytt annars staðar. Náttúruverndarráð tekur undir þessa skoðun veiðimálastjóra en bendir jafnframt á að urðunarstaðurinn er langt inni í landi, um 10 km frá sjó, og því hættu á að mengun berist til nærliggjandi svæða.

Náttúruverndarráð hefur vissar efasemdir um að hægt verði að uppfylla kröfur um viðmiðunarmörk um vatnsmengun sem koma fram í mengunarvarnareglugerð. Þessu veldur staðsetning urðunarstaðarins langt inni í landi og sú óvissa um að viðtakinn sem nota á nægi til þynningar á sigvatni frá urðunarstaðnum nema að gripið verði til sérstakra aðgerða til hreinsunar á sigvatninu eða það leitt beint til sjávar eftir hreinsun. Einnig lítur út fyrir að erfitt geti reynst að safna sigvatni þar sem halli landsins er mjög lítill. Ráðið telur því að sérstaklega þurfi að gera grein fyrir því með hvaða hætti mögulegt er að tryggja að viðmiðunarmörk, t.d. fyrir súrefnisnotkun (BOD_5) og ammoníak (NH_3) sem og önnur efni, verði haldin en allar útfærslur varðandi þessi atriði vantar í skýrsluna.

Náttúruverndarráð tekur skýrt fram að forsenda þess að hægt sé að samþykkja urðunarstað í landi Fíflholts er að gengið verði þannig frá hreinsun og söfnun á sigvatni áður en því er veitt í viðtakann (Norðlæk eða leitt til sjávar) að enginn vafi leiki á því að viðmiðunarmörk í mengunarvarnareglugerð nr. 48/1994 verði haldin.

4) **Flokkun og gámastöðvar:** Náttúruverndarráð telur að koma verði upp skipulegri flokkun á sorpi á Vesturlandi samfara því sem að nýr urðunarstaður verður tekinn í notkun. Með því móti má koma í veg fyrir urðun á spilliefnum og öðrum óæskilegum úrgangi sem þarf að eyða á annan hátt jafnframt því sem að endurnýtanlegt sorp fer til endurvinnslu.

Helstu athugasemdir Náttúruverndarráðs eru því eftirfarandi:

a) Skipuleggja þarf framræslu við urðunarstaðinn þannig að ekki verði þurrkað upp meira votlendi en það svæði sem nota á til urðunar.

b) Gerð er krafa um skipulega flokkun á sorpi á Vesturlandi samfara því sem að nýr urðunarstaður verður tekinn í notkun. Flokkun á sorpi er forsenda þess að hægt sé að nota umræddan urðunarstað í landi Fíflholts þar sem miklar líkur eru annars á að ýmis mengandi efni úr óflokkuðu sorpi berist til nærliggjandi svæða og geti þar haft skaðleg áhrif bæði á lífríki nærliggjandi votlendis og á lífríki vatnasviðs Akraóss.

c) Urðunarstaðurinn í landi Fíflholts er á óskipulögðu svæði. Gera þarf aðal- og deiliskipulag fyrir svæðið þar sem skýrt komi fram að ekki verði gengið meira á mýrlendi á þessu svæði.

d) Miða á syðri mörk urðunarsvæðisins í landi Fíflholts við reiti A-H skv. deiliskipulagstillögu þannig að klapparholt sem liggja á ská austur yfir svæðið myndi syðri mörk urðunarsvæðisins í stað Norðlækjar.

e) Ganga þarf frá girðingum og öðru sem á að hindra fok frá sorphaugunum áður en þeir verða teknir í notkun. Landslagsarkitekt verði fenginn til að skipuleggja frágang á jarðvegsmönnum og girðingum í kringum svæðið þannig að þau mannvirki falli sem best að umhverfinu.

f) Tryggja þarf að mokað verði daglega yfir sorp til að koma í veg fyrir fok af svæðinu og hindra að fuglar og önnur dýr eigi aðgang að sorpinu.

g) Leita þarf álitis sérfræðinga að lokinni urðun með tilliti til vals á plöntu- tegundum til uppgræðslu.

h) Halda þarf fjölda efnistökuastaða í algjöru lágmarki og leitað verði álitis Náttúruverndarráðs í vali á þeim.

i) Mæla þarf rennsli í Norðlæk til að hægt sé að áætla þynningu á sigvatni en í skýrslunni er reiknað með að rennsli sigvatns verði í kringum 1.5 l/s.

j) Meðferð og efnainnihald sigvatns þarf að fullnæga að öllu leyti kröfum Hollustuverndar ríkisins sem birtast í starfsleyfi og eyða þarf brotajárni og spilliefnum annars staðar. Gera þar sérstaklega grein fyrir því með hvaða hætti það er mögulegt að tryggja að viðmiðunarmörk í mengunarvarnareglugerð, t.d. fyrir súrefnisnotkun (BOD_5) og ammoníak (NH_3) og önnur efni verði haldin.

Náttúruverndarráð áskilur sér allan rétt til að koma með frekari athugasemdir þegar tillögur Hollustuverndar ríkisins að starfsleyfi verða lagðar fram til umsagnar.“

Leitað var umsagnar **Rafmagnsveitna ríkisins** með bréfi dags. 27. ágúst 1996 og barst umsögn með bréfi dags. 16. september 1996. Þar segir:

„Undirritaður gerði athugun á staðsetningu urðunar- og malarnámsstaða með tilliti til nálægðar háspennulína í eigu Rafmagnsveitna ríkisins.

Við Jörfa kemur malarnám til með að vera undir EVJ háspennulínu á 500 m svæði og verður að fjarlægja hana ef til malarnáms kemur.

Við Fíflholt kemur malarnám til með að verða undir 66 kV háspennulínu. Lítil hluti af urðunarsvæði og malarnámi lendir einnig undir EVJ háspennulínu og einnig gæti sú lína orðið yfir aðgengi að urðunarsvæði.

Töluverður kostnaður gæti orðið af ef færa þyrfti umræddar háspennulínur, en vel framkvæmanlegt.“

Leitað var umsagnar **Samvinnunefndar um svæðisskipulag Mýrasýslu** með bréfi dags. 18. september 1996 og barst svar með bréfi dags. 2. október 1996. Þar segir:

„Samvinnunefndin hefur ekki haldið fund síðan 3. september 1996 og næsti fundur er boðaður 5. nóvember 1996.

Á síðasta fundi samvinnunefndar var nefndarmönnum bent á að fyrirhuguð framkvæmd sorpurðunar í landi Fíflholts og Jörfa væri í kynningu. Gert er ráð fyrir að tillagan verði kynnt sérstaklega 5. nóvember á næsta fundi samvinnunefndarinnar.

Engar athugasemdir eru því frá nefndinni á þessu stigi.“

Leitað var umsagnar **Þjóðminjasafns Íslands** með bréfi dags. 26. ágúst 1996 og barst umsögn með bréfi dags. 16. september 1996. Þar segir:

„Þótt ekki sé vitað um neinar fornminjar á þeim svæðum sem sorpurðun er fyrirhuguð á (sbr. matsskýrsla bls. 4), mælir Þjóðminjasafn Íslands vinsamlegast með því að framkvæmdaaðili ráði fornleifafræðing til að gera vettvangsrannsókn (fornleifaskráningu). Þessi ráðstöfun er til þess að ganga úr

skugga um að ekki séu fornleifar á fyrirhuguðum urðunarstöðum á Jörfa eða í Fíflholtum áður en framkvæmdir hefjast þar (sbr. bréf safnsins til Verkfræðistofu Sigurðar Thoroddsen hf. dags. 14. febrúar 1996).“

Allar umsagnir voru sendar VST jafnóðum og þær bárust. Með bréfi, dags. 30. sept. 1996 svarar VST umsögnum, fyrir hönd Samtaka sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi. Þar segir:

„I. Vegna bréfs Náttúruverndarráðs.

Athugasemdir Náttúruverndarráðs eru taldar upp hér í sömu röð og þeir nefna.

Skipulagning framræslu: Það er sjálfgefið að reyna að ræsa fram sem minnst svæði fyrir utan sjálft urðunarsvæðið. Jafnframt er augljóst að ekki verður hjá því komist að þurrka eitthvað svæði utan við urðunarsvæðið.

Krafa um flokkun sorps: Fram kemur krafa um að flokkun sorps verði tekin upp á Vesturlandi. Ljóst er sorp verður flokkað á gámostöðvum í hverju sveitarfélagi. Þannig er tryggt að langstærsti hluti urðaðs sorps verður heimilissorp. Fram hafa komið sjónarmið um að flokka sorpið meir og munum við senda með þessu bréfi eða síðar nánari upplýsingar um hugmyndir nefndar á vegum Samtaka sveitarfélaga á Vesturlandi. Þessar hugmyndir eru þó ekki fullmótaðar enn.

Skipulagning sorpurðunarsvæðis: Gerð hefur verið skipulagstillaga sem er til umfjöllunar nú. Ósk um að ekki verði gengið meir á mýrlendi en nemur þessari tillögu er óraunhæf. Ljóst er að landeigandi mun ekki gefa neinar yfirlýsingar þar að lútandi. Hins vegar eru ekki uppi áform nú um að nýta frekar votlendi jarðarinnar en nemur þessari tillögu.

Nýting reita A-H eða stærra svæðis. Að mati undirritaðs er tillöguflutningur um að takmarka sorpurðun í Fíflholtum við reit A-H vanhugsaður. Heppilegt er að taka stórt samhangandi svæði til sorpurðunar. Þannig munu fjárfestingar nýtast betur og mótvægisáðgerðir vegna hugsanlegrar mengunar verða auðveldari og samfelldari. Undirritaður telur að engin tæknileg rök mæli með því að takmarka sorpurðunarsvæðið við A-H. Sé tekið tillit til þess að Fíflholt er nokkuð landmikil jörð sést að hér er um tiltölulega lítið svæði af heildarflatarmáli jarðarinnar. Það er mjög vafasamur ávinningur af því að dreifa sorpi um fleiri smærri svæði, hvort sem væri á þessari jörð eða öðrum.

Frágangur sorpurðunarsvæða: Fyrirhugað er að girða kringum svæðið eins og skýrt kemur fram í skýrslu.

Að moka yfir sorp: Skýrt kemur fram í matsskýrslu að krafa um daglega urðun verður gerð til sorpurðunaraðila.

Um plöntun í svæðin: Rekstararaðili mun leita álits sérfróðra manna áður en val á plöntutegundum til uppgræðslu fer fram. Líklegt er að gera þurfi einhverjar tilraunir með val á plöntutegundum.

Um efnistökuastaði: Nú eru opnir efnistökuastaðir á jörðinni Þeir verða að sjálfsgöðu nýttir fyrst um sinn. Reiknað er með því að loka eldri efnistökustöðum um leið og nýir eru opnaðir.

Rennsli í Norðlæk var mælt 26. september. Rennsli hafði minnkað í læknum eftir langvinna úrkomutíð undanfarið. Vatnsrennsli mældist 300-350 l/s.

Til grundvallar áætlun á sigvatni og rennsli Norðlækjar er í skýrslunni sama forsendan þ.e. úrkomumagn. Í skýrslunni kemur fram að við gerum ráð fyrir að þynning verði ekki minni en 100-föld. Af mælingum á sigvatni frá öðrum sorphaugum má gera ráð fyrir að 100 föld þynning sé viðunandi fyrir flest efni ef frá er talið ammóníak (NH_3) og súrefnisnotkun (BOD_5).

Þegar mæliniðurstöður liggja fyrir um gildi ofangreindra þátta er fyrst ástæða til að fjölyrða um hverjar eðlilegar mótvægisáðgerðir eru. Í þessu samhengi er rétt að hafa hugfast eftirfarandi:

- 1) Ammóníak er hvarfgjarnt efni.
- 2) Auðvelt er að lofta sigvatnið í 12-20 m³ tjörn og eyða þannig áhrifum BOD_5 .
- 3) Áætlun okkar um þynningu sigvatns er varfærin.
- 4) Fyrirhugað er að sigvatnið fari gegnum tvöfalda jarðvegssíu (þ.e. möl og vikur og þannig er e.t.v. hægt að lækka styrk ammóníaks.).
- 5) Skilgreining á þynningarsvæði liggur ekki nákvæmlega fyrir. Hugsanlegt er að þynningarsvæði verði skilgreint sem hluti Norðlækjar. Samkomulag við landeigendur næstu jarðar þarf til þess að stækka þynningarsvæði.
- 6) Ef um allt þrýtur þá er framkvæmanlegt að dæla sigvatninu þangað sem þynning er fullnægjandi.

II. Athugasemdir við umsögn Hollustuverndar.

Að hluta á ofangreind umsögn við athugasemdir Hollustuverndar.

Fjarlægð frá bæjarhúsunum á Jörfa að sorpurðunarstað er um 600 m. Truflun frá starfsemi sem sagt er frá við Jörfa er aðallega aukin umferð og sýnilegar athafnir við sorpurðun auk hávaða.

Ljóst er að hlutafélag verður stofnað um rekstur sorpurðunarstaðarins fyrir öll sveitarfélög á Vesturlandi. Ekki er fyrirhugað að félag þetta yfirtaki sorphirðu í sveitarfélögum.

Það er því vart á færi skýrsluhöfunda að segja til um þróun sorpurðunar á Vesturlandi. Mál þessi eru hins vegar í skoðun hjá nefnd um sorpmál á vegum Samtaka sveitarfélaga á Vesturlandi. Þar hafa ýmsar hugmyndir verið ræddar svo sem jarðgerð og frekari flokkun sorps.

Það er því hlutverk ofangreindrar nefndar að móta tillögur um sorpmál og eðlilegt að það sé utan ramma umhverfismats þessa. Undirritaður hefur haft samband við nefnd þessa og óskað eftir stuttri greinargerð frá henni. Eintak mun berast þér 1. eða 2. október 1996

III. Athugasemdir frá Þjóðminjasafni.

Búið er að ráða fornleifafræðing til að kanna aðstæður við Fíflholt.“

Eftirfarandi bréf barst frá **Samtökum sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi (SSV)**, dags. 7. okt. 1996:

„Sveitarstjórnarmenn á Vesturlandi hafa lengi verið þess meðvitaðir að lausn sorpmála hefur verið ófullnægjandi víðast hvar í kjördæminu. Til að leita framtíðarlausna hefur sorpnefnd starfað á vegum SSV í rúm 5 ár og standa öll sveitarfélögin í kjördæminu að baki því starfi. Í nóvember 1992 unnu sérfræðingar Sorpu skýrslu fyrir SSV, Samband íslenskra sveitarfélaga og Umhverfísráðuneytið um sorphirðu og sorpeyðingu á Vesturlandi. Þær tillögur, sem þar komu fram hafa verið leiðandi síðan með þeim breytingum, sem nýjar upplýsingar og framþróun gefa tilefni til.

Urðun sorps er lang hagkvæmasti kostur okkar til sorpeyðingar. Hins vegar hefur verið langsótt og erfitt að finna heppilegt landsvæði m.a. vegna tortryggni næsta nágrennis með tilvísun til eldri reynslu af urðun úr fortíðinni og hefur það, ásamt andstöðu sveitarstjórnar, hindrað urðun í Melasveit sem lögð er til í fyrrnefndri Sorpu-skýrslu.

Í byrjun síðasta vetrar hófu eigendur Fíflholta, Förgun ehf, undirbúning að hönnun og vinnu við umhverfismat fyrir urðun þar enda benti margt til að sá staður hentadi vel. Þáverandi framkvæmdarstjóri Förgunar, Þorsteinn Eyþórsson, ræddi málið þá við langflestu ábúendur í nágrenninu m.a. við þrjá af þeim fjórum bændum, sem skrifa undir bréf til ykkar 28.9. s.l. Þær viðræður ásamt síðari umræðum gáfu okkur ekki tilefni til að ætla að andstaða yrði við fyrirhugaðan rekstur.

Samhliða leit að heppilegum urðunarstað hefur sorpnefndin unnið að áætlun um skipulega flokkun á sorpi og byggingu gámastöðva a.m.k. við alla þéttbýlisstaði, sbr. ábeningu Náttúruverndarráðs 4b.

Gerður var samningur við Hringrás hf. um hreinsun brotarmálma fyrir nokkrum árum og nú í ágúst og september hefur nefndin átt viðræður við Björn Guðbrand Jónsson líffræðing og fulltrúa Bændaskólans á Hvanneyri um jarðgerð, þar sem áætlað er að meðhöndla lífrænan úrgang. Við höfum fylgst með þróun endurvinnslu í landinu m.a. með þátttöku í sýningum og ráðstefnum m.a. á vegum Umhverfísráðuneytis.

Hugmynd okkar er sú að Sorpsamlag Vesturlands eigi urðunarstaðinn en sorphirða og rekstur gámastöðva verði á vegum einstakra sveitarfélaga e.t.v. í svæðisbundnu samstarfi.

Í síðustu viku voru kynntar nýjar tillögur um sorpmóttökustöð á Akranesi en í tengslum við hana er t.d. jarðgerð áformuð. Til urðunar að Fíflholtum er eingöngu ætlað heimilssorp.

Það er stefna okkar að leysa sorpeyðingarvandamál Vesturlands með víðtæku samstarfi sveitarfélaganna í samræmi við ströngustu mengunarkröfur. Þegar sú lausn er fengin verður jafnhliða unnið að öðrum þáttum til að skapa nútímalegri viðhorf og vinnubrögð í allri meðferð úrgangsefna.“

Leitað var frekari umsagnar **Hollustuverndar ríkisins** með bréfi, dags. 3. okt. 1996, um hvort nægjanleg grein hafi verið gerð fyrir hreinsun sigvatns frá fyrirhuguðum urðunarstað í Fíflholtum, sbr. bréf VST 30. sept. 1996. Í svari **Hollustuverndar**

ríkisins, dags. 18. okt. 1996, er greint frá því að helstu mótvægisáðgerðir gegn neikvæðum áhrifum verði settar í væntanlegt starfsleyfi. Stofnunin hafi greint VST frá því hvað nauðsynlegt sé til að uppfylla ákvæði mengunarvarnareglugerðar nr 48/1994, með síðari breytingum. En með hliðsjón af þeirri vinnu sem hafin er á VST, með aðstoð Iðntæknistofnunarinnar, „*verður ekki annað séð en að allt verði gert til þess að halda mengun innan þeirra marka sem kveðið er á um í mengunarvarnareglugerð og í væntanlegu starfsleyfi, á athafnasvæði urðunarstaðarins.*“

Með bréfi, dags. 18. okt. 1996, var ennfremur óskað upplýsinga **frá Hollustuvernd ríkisins** um nokkra þætti mengunar í sigvatni og bárust eftirfarandi upplýsingar í bréfi, dags. 24. október 1996:

- Mengun sigvatns af völdum þungmálma er ekki talin vandamál. Mældur styrkur þeirra er langt fyrir neðan viðmiðunarmörk þar sem þau hafa verið sett í starfsleyfi.
- PCB hefur hvergi mælst í sigvatni frá sorphaugum.
- Salmonellusýking eða mengun af völdum coli-gerla getur stafað af sláturúrgangi sem ekki er byrgður um leið og hann berst á urðunarstað, ef fuglar komast í hann. Hins vegar er ekki vitað um að salmonellutilfelli hafi verið rakin til sláturúrgangs.
- Fersk seyra er leðja sem inniheldur 90-95% vatn og getur þá verið menguð af ýmsum gerlum, m.a. coli. Mengun sigvatns af völdum seyru er ekki af lífrænum efnum og gerlar eyðast á leið í gegnum jarðveg. Þungmálmáinnihald er vandamál í seyru erlendis.

Umsagnir liggja frammi hjá Skipulagi ríkisins þar til kærufrestur er liðinn.

3. ATHUGASEMDIR

Athugasemd barst frá **Guðmundi Sigurðssyni f.h. reiðveganefndar Hestamannafélagsins Faxe**, dags. 23. september 1996, þar sem segir:

„Í skýrslunni segir: „Ferðamenn eiga almennt ekki leið um svæðið. Ferðamenn eiga leið um þjóðveginn en urðunarstaðurinn er ekki áberandi tilsýndar.“

Um Fíflholt liggur gamall reiðvegur sem liggur norðvestan við hlöðuna á Fíflholtum og þaðan austur eftir hámelnum að þjóðveginum vestan Kálfsás. Hvergi í skýrslunni er getið um þessa leið. Verði malarnáma á þessu svæði, sem er að skilja á skýrslunni, er þessi reiðleið í hættu.

Allmargir ferðamenn fara þarna um á hverju ári og af þeim eru margir erlendir gestir. T.d. hefur Sigurður Jóhannsson á Stóra Kálfalæk verið með fastar ferðir með útlendinga þarna um. Búast má við að umferð hestamanna aukist þarna um, þar sem þetta er leið frá fjöru til fjalls.

Undirritaður, fyrir hönd reiðveganefndar Hestamannafélags Faxe, gerir þá kröfu að ekki verði hróflað við reiðvegi sem liggur um Fíflholtamela.“

Athugasemd barst frá **Hallbirni Sigurðssyni og Kristínu Björnsdóttur**, Krossholti, dags. 20. september 1996, þar sem segir:

„Við undirrituð ábúendur jarðarinnar Krossholts í Kolbeinsstaðahreppi gerum eftirfarandi athugasemdir við umhverfismat á jörðinni Jörfa í Kolbeinsstaðahreppi sem hugsanlegan urðunarstað sorps fyrir Vesturland.

1. *Urðunarstaður sorps á jörðinni Jörfa er fyrirhugaður við landamerki jarðanna Jörfa og Krossholts. Því kemur urðun sorps í landi Jörfa til með að hafa veruleg neikvæð áhrif á land Krossholts, m.a. verður sigvatn frá hugsanlegum urðunarstað leitt í landamerkjaskurði milli jarðanna.*
2. *Að urðunarstað verður veruleg sjónmengun og röskun í landslagi. Áframhald malarkambsins sem á að nota til urðunar er í landi Krossholts og myndast skarð í landslagið.*
3. *Hugsanlegur urðunarstaður í landi Jörfa er í 1,5 km fjarlægð frá bæjarhúsum í Krossholti. Mikill hávaði og loftmengun mun fylgja starfsemi og hafa í för með sér verulega truflun fyrir menn og dýr.*
4. *Fok frá urðunarstað. Með tilvísun í skýrslu Trausta Jónssonar veðurfræðings sem fylgiskjal með greinargerð kemur fram að algengasta átt á þessum slóðum kemur niður Hnappadal og stendur vindur því frá Jörfa að nágrannabæjunum Krossholti og Hítarnesi. Nokkuð vindasamt er á þessum slóðum og mun því rusl dreifast um land ofangreindra jarða. Með tilliti til frágangs urðunarstaða á þéttbýli er full ástæða til að ætla að gífurleg umhverfismengun verði á nærliggjandi svæðum. Skjólgarðar og skjólbelti verða ekki til á einum degi og koma ekki til með að hamla slíku foki og mun af þessu hljótast ekki hvað síst mikil mengun á fjörum.*
5. *Augljósar malarnámur til urðunar eru ekki til staðar í grennd við urðunarstað þegar malarkambinn þrýtur.*
6. *Ásinn fyrir ofan veginn nærri urðunarstað er kjörið sumarbústaðaland þar sem kjarr vex við stöðuvatn. Með tilkomu sorpurðunarstaðar í 300-400 metra fjarlægð er loku fyrir það skotið að hægt sé að nýta þetta land sem sumarbústaðahverfi.*
7. *Í nágrenni hugsanlegs urðunarstaðar á Jörfa eru miklar náttúruperlur svo sem Löngufjörur, Eldborg og Eldborgarhraun, Barnaborg og Barnaborgahraun eins og fram kemur í umsögn frá fulltrúa Náttúruverndarráðs á Vesturlandi. Ferðaþjónusta er rekin á Snorrastöðum, næsta bæ við Jörfa og hestaumferð um Löngufjörur er vaxandi þáttur í ferðaþjónustuuppbyggingu á sunnanverðu Snæfellsnesi. Frá sjónarhóli ferðaþjónustu býður þetta svæði upp á mikla möguleika og væri synd að spilla því með því lýti sem sorpurðun er í landslagi.*
8. *Fuglalíf er fjölskrúðugt á Löngufjörum og með ströndinni og selalátur úti fyrir ströndinni. Við hugsanlega sorpurðun verða eins og fram kemur í umhverfismati breytingar á lífríki. Þar á meðal er fjölgun vargfugls s.s. hrafn og svartbaks. Aðrar tegundir myndu lúta í lægra haldi fyrir þeirri fjölgun auk þess sem fjölgun vargfugla getur haft áhrif á laxveiði þar sem svartbakur lifir á seiðum laxfiska. Í nágrenni Jörfa eru laxveiðiárnar*

Haffjarðará og Hítará. Hítará er fyrir neðan Krossholt og myndi fokmengun frá urðunarstað valda mengun við ós og strendur árinna.

Í ljósi ofangreindra atriða mótmælum við þeirri hugmynd að nýta land Jörfa sem urðunarstað sorps fyrir Vesturland. Með tilkomu sorpurðunarstaðar svo nálægt bæjarhúsum og öðru athafnasvæði jarðarinnar Krossholts mun verðgildi jarðarinnar rýrna verulega og jafnvel gera hana óseljanlega. Því munum við, ef af sorpurðun verður í landi Jörfa á komandi árum, fara fram á verulegar skaðabætur frá Samtökum sveitarfélaga á Vesturlandi vegna hinna neikvæðu áhrifa sem þetta hefur á jarðeignina Krossholt.“

Athugasemd barst frá **Magnúsi Tómassyni, eiganda Akra III, Elínborgu Magnúsdóttur Einholtum, Sigurði Jóhannssyni Stóra-Kálfalæk, Guðmundi Þorgilssyni Skipphyl, Guðjóni Gíslasyni Lækjarbug og Helga Oddssyni Brúarfossi**, dags. 28. sept. 1996, þar sem segir:

„Við undirritaðir gerum eftirtaldir athugasemdir við fyrirhugaða sorpurðun í landi Fíflholta í Borgarbyggð og fyrirliggjandi umhverfismat að því lútandi.

1. Stórfellð hætta er á verulegri viðvarandi mengun í Norðlæk sem veita á í menguðu sigvatni frá urðunarstað og þangað sem mengað grunnvatn sem sleppur hjá jarðvatnslögnum mun renna. Í þessu sambandi er rétt að benda á að engar rennismælingar hafa verið gerðar á Norðlæk og í raun er ekkert vitað um vatnsmagn hans annað en að hann er vatnslítill, að öllum líkindum með meðalrennsli innan við 100 l/sek að mati okkar. Þá er lækurinn sérstaklega viðkvæmur fyrir miklum þurrkum og dregur verulega úr rennsli hans í slíkum tilvikum sem mun þá minnka úþynningu mengaðra efna og efnasambanda og auka mengun. Hér er rétt að benda á greinargerð Freysteins Sigurðssonar, jarðfræðings frá 17.02.1993 varðandi frárennsli frá urðunarstöðum í fallvötn. Þar leiðir hann líkum að því að til að viðunandi sé að nota fallvötn til að veita menguðu sigvatni til sjávar, þurfi meðalrennsli þeirra að vera að lágmarki nokkrir m³/sek. Hér eru aðstæður þær að "fallvatnið" Norðlækur hefur meðalrennsli sem að líkindum nemur einungis broti eða brotabroti af nauðsynlegu lágmarksrennsli samkvæmt þessu mati Freysteins. Rétt er að geta þess að við útreikninga sína miðar Freysteinn við það að sigvatnið sé hreinsað með svipuðum hætti og áætlanir gera ráð fyrir í Fíflholtum. Einnig skal bent á að mælingar á sigvatni annars staðar frá, t.d. frá Álfnesi, Akureyri og Selfossi hafa hér takmarkaða þýðingu, þar sem slík mengun segir í raun samkvæmt mati Freysteins ekkert nema um aðstæður á hverjum stað á þeim tíma sem mæling var gerð.

Norðlækur rennur 8 km niður Mýrar frá urðunarstað og sameinast þar Kálfalæk sem rennur í Akraós. Fjarlægð á milli ósa Kálfalækjar og Hítarár eru á flóði um 1,5 km en á fjöru rennur Kálfalækur í höfuðál Hítarár sem rennur eftir það um 1/2 km til sjávar. Það að veita menguðu affalli frá urðunarstað fyrir sorp af heilum landsfjórðungi í eina af bestu laxveiðiám landsins er ótækt og getur haft í för með sér stórfellða röskun á hagsmunum veiðiréttareigenda við ána. Fyrirséð tjón veiðiréttarhafa við ána, en undirritaðir eru á meðal þeirra, gæti orðið verulegt, vegna mengunar og þeirra áhrifa sem hún kann að hafa á lífríki árinna, en ekki síður vegna áhrifa á afstöðu veiðimanna til mögulegrar mengunar og áhrif á sölu veiðileyfa í því sambandi.

Silungsveiði í net hefur verið stunduð í Kálfalæk frá Stóra-Kálfalæk um árabil og hafa verið af henni nokkur búdrýgindi. Fyrirséð er að þeim veiðum yrði sjálfhætt komi til þess að lækurinn verði nýttur sem affall frá urðunarstað í Fíflholtum til sjávar. Slíkt myndi baka landeigendum tjón, auk þess sem hætt er við að breyting Norðlækjar og Kálfalækjar í affall frá urðunarstaðnum verðfelli jarðeignir okkar í heild. Landareign sem eitraður lækur rennur um er ekki góð söluvara auk þess sem áhrif slíkrar mengunar á búsmala er óþekkt stærð.

Í þessu sambandi vekjum við athygli skipulagsstjóra á IX. kafla vatnalaga nr. 15/1923, sem bannar losun mengandi efna í vötn með þeim hætti sem áformað er. Munum við sem landeigendur gæta réttar okkar í þessu máli og beita í þeim tilgangi öllum löglegum meðulum til að koma í veg fyrir að brotið verði á rétti okkar með þeim hætti sem fyrirséð er, komi til þess að Fíflholt verði urðunarstaður fyrir Vesturland.

2. Staðsetning Fíflholta 10 km frá sjó gerir staðinn óhæfan til nota sem urðunarsvæði. Afrennsli úr sorphaug verður að veita í svo öflugan viðtaka að þynning verði það mikil að hætta á mengun sé engin. Slíkir viðtakar eru í raun einungis sjórinn, eða mjög vatnsmiklar ár sem bera afrennslið nægjanlega útþynnt til sjávar. Hér má benda á staðarval fyrir sorpurðun frá höfuðborgarsvæðinu í Álfsnesi við sjó eða á Suðurlandi við Ölfusá, vatnsmestu á landsins. Þegar af þessari ástæðu er sýnt að Fíflholt fullnægir engan veginn kröfum sem gera verður til urðunarstaða.

3. Út frá fyrirbyggjandi gögnum og rannsóknum er ekki hægt að fullyrða að Fíflholt falli til urðunar. Rannsóknir Orkustofnunar, sem gerð er grein fyrir í álitargerð dags. 19.11.1995, eru ófullnægjandi varðandi jarðlög og mögulegar malarnámur. Almenn er talið að votlendi henti illa til sorpurðunar og hefur ekki verið sýnt fram á hið gagnstæða, hvorki með ofangreindum rannsóknum eða með álit Freysteins Sigurðssonar frá 11.07.1995. Sérstaklega er talið erfitt að vernda grunnvatn við slíkar aðstæður. Þá skal á það bent að hér er um sérstætt votlendi að ræða þar sem vex hin sjaldgæfa tegund Sóldögg. Það að taka Fíflholt undir sorpurðun samræmist því engan vegin þeirri stefnu sem mörkuð hefur verið af hálfu hins opinbera að vernda votlendi auk þess sem óvíst er að svæðið geti hentað sem slíkt.

4. Veðurfarslegar aðstæður gera Fíflholt óhæft til sorpurðunar. Í ódagsettu álit Veðurstofu Íslands kemur fram að engar vindhraðamælingar hafi átt sér stað í Fíflholtum en að búast megi við að algengasta áttin sé út Hítardal og jafnvel einnig út úr Hraundal og séu þetta trúlega einnig mestu hvassviðrisáttirnar ásamt suðvestan- og vestanátt. Allir þeir sem þekkja til veðurlags á Mýrum vita að þetta svæði er mjög hvassviðrasamt, sérstaklega þegar vindstrengur liggur út Hítardal niður Mýrar sem algengt er. Því er fyrirséð að fókhatta er mikil frá væntanlegu urðunarsvæði, t.d. við losun flutningabifreiða og líklegt að rusl mengi aðliggjandi jarðir okkar. Það að setja niður sorpurðun á einhverjum vindasamasta stað á Vesturlandi verður að telja afar hæpið.

5. Urðun sorps í Fíflholtum myndi fyrirsjáanlega hafa óheppileg áhrif á fuglalíf á Mýrum. Stutt er í stór varplönd máva (Akraflög og Vogsland) sem myndu nýta sér sorp til fæðuöflunar. Því er fjölgun máva fyrirsjáanleg og óheppileg áhrif hennar á lífríki votlendis- og mófugla á svæðinu.

6. Um Fíflholt liggur gamall reiðvegur, norðvestan við hlöðuna á bænum og þaðan austur eftir hámeinum að þjóðveginum vestan Kálfáss. Af þessum vegi blasir urðunarstaðurinn við. Margir ferðamenn fara þennan veg og hefur Sigurður Jóhannsson á Stóra Kálfalæk t.d. verið með fastar ferðir útlendinga þarna um. Má búast við að umferð hestamanna og annarra um veginn fari vaxandi þar sem þetta er reiðleiðin frá fjöru til fjalls. Ferðaþjónusta, þar með talin hestaleiga, er vaxandi atvinnuvegur á svæðinu sem sorpurðun í Fíflholtum mun skaða.

Með framangreindum rökum mótmælum við undirritaðir nágrennar Fíflholta áformum um sorpurðun í landi jarðarinnar og beinum því til skipulagsstjóra að hann leggist gegn framkvæmd þessari í úrskurði sínum. Þá viljum við jafnframt vekja athygli á að ekkert samband var haft við okkur við vinnslu umhverfismatsins. Í heild ber matið með sér að til þess sé kastað höndum: Rannsóknir eru ýmist ófullnægjandi eða engar, rangt er farið með staðreyndir og staðhætti og í rauninni virðist matið einungis framkvæmt til að fullnægja lágmarks formskilyrðum laga nr. 63/1993, fremur en að efnislegt mat sé lagt á umhverfisleg áhrif þess að sorp sé urðað á jörðinni.“

Athugasemd barst frá **Valtý Júlíussyni, Jóni S. Egilssyni og Aðalheiði Pálsdóttur Hítarnesi og Hítarneskoti**, dags. 29. sept.1996, þar sem segir:

„Eigendur og ábúendur jarðanna Hítarness og Hítarnesskots gera eftirfarandi athugasemdir við umhverfismat á jörðinni Jörfa vegna væntanlegrar sorpurðunar.

1. Fram kemur í skýrslu um umhverfismat að röskun á fuglalífi við Jörfa verði mjög lítil, það teljum við ekki rétt því svartbak og hrafn mun fjölga og mun það hafa áhrif á aðrar fuglategundir. Fram kemur einnig að örn sé einungis í Kaldárósi hann verpir einnig í Akranesi og hefur setstaði, ekki langt frá fyrirhuguðum urðunarstað.

2. Í skýrslunni segir einnig að fjöldi aðila og stofnana hafi veitt upplýsingar, en ekki hefur verið rætt við eigendur nærliggjandi jarða, hávaði verður frá urðunarstað og hefur það tvímælalaust áhrif á menn og skepnur á nágrennabæjum.

Ásýnd. Nábyli ferðamál:

3. Fram kemur einnig í skýrslunni að ferðamenn eigi ekki almenna leið um þetta svæði og að urðunarstaðurinn verði áberandi sjávarmegin. Fjöldi innlendra og erlendra ferðamanna fara um fjörunar frá Ökrum og vestur Löngufjörur á sumri hverju bæði í skipulögðum ferðum og á einkavegum og hefur þessum ferðum fjölgað ár frá ári og hafa menn í nágrenni við Jörfa atvinnu af þessum ferðum og sumir nær engöngu. Eigendur og ábúendur jarðanna Hítarness og Hítarnesskots eyja möguleika á þessu sviði þ.e.a.s. ferðaþjónustu og eru þeir möguleikar að engu gerðir með urðun sorps á þessum stað.

4. Veðurfar. Allvindasamt er á þessu svæði og stendur vindstrengur oft niður Hnappadal og er ógerningur að koma í veg fyrir fok á rusli frá urðunarstað, Hítarnes og Hítarneskoti standa um 3 km neðan við Jörfa og mun rusl því dreifast um það svæði einnig.

5. Verðgildi jarðanna mun rýrna með tilkomu urðunarstaðar fyrir rusl á Jörfa og gera einnig erfiðara fyrir með endursölu jarðanna munu því eigendur jarðanna fara fram á skaðabætur ef af urðun sorps verður á Jörfa.

Hér að ofan hefur aðeins verið talið upp það helsta, enginn veit hver langvarandi áhrif frá urðunarstað verða né áhrif á vatnsból okkar sem ekki er langt frá fyrirhuguðum urðunarstað.“

Allar athugasemdir voru sendar VST um leið og þær bárust.

Með bréfi dags. 11. sept. 1996 svarar VST innsendum athugasemdum þar segir:

„I. Vegna bréfs reiðveganefndar Faxe um urðun í Fíflholtum.

Eins og fram kemur í bréfinu liggur reiðvegurinn norðan við hlöðuna og liggur síðan eftir melnum þar sem hann er hæstur og um 500 m austan við hlöðuna er hann kominn að þjóðveginum.

Ástæða þess að hans er ekki getið í frummatsskýrslu er að hann er ekki á skrá, sem Vegagerðin og Landssamband hestamanna hafa látið gera um helstu reiðleiðir á landinu. Þá má geta þess að fyrri landeigandi lokaði þessari leið með keðju, en eftir að Förgun ehf eignaðist jörðina var hún opnuð á ný.

Mjög auðvelt er að færa reiðleiðina 50 - 100 m til norðurs þannig að hún liggir nyrst í melnum og tengist Akra vegi norðan við heimreiðina að Fíflholtum, en austurendi leiðarinnar yrði óbreyttur. Urðunarsvæðið mun sjást lítið eða ekkert frá þessari leið og umferð ríðandi manna mun ekki trufla starfsemi á urðunarstaðnum á nokkurn hátt.

Sigurður Jóhannesson á Stóra Kálfalæk, telur þessa færslu leiðarinnar mjög ásættanlega, en hann hefur manna mest nýtt þessa leið.

II. Athugasemdir við umsögn ábúenda Krossholts um urðun í landi Jörfa.

Athugasemdir eru taldar upp hér í sömu röð og þeir nefna.

1. Gert er ráð fyrir að allt sigvatn frá urðunarsvæðinu verði veitt í skurð vestan við urðunarsvæðið, en hann er um 600 m vestan við landamerkin.

2. Meðan urðað er verður sjónmengun til staðar og landslag breytist. Eftir að urðun lýkur og svæðið hefur verið grætt upp verður ásynnd þess eitthvað frábrugðin landinu umhverfis en ætla má að hún verði ekki síðri en landið í nágrenninu.

3. Urðun fylgir óhjákvæmilega hávaði, sem hefur truflandi áhrif í næsta nágrenni. Í 1,5 km fjarlægð verða þessi áhrif mjög lítil. Loftmengun er gerð skil á bls 14 í frummatsskýrslu, en eins og þar kemur fram má búast við að hún verði mjög lítil.

4. Gerðar verða ráðstafanir til þess að fyrirbyggja fok frá urðunarstaðnum.

5. Gert er ráð fyrir að nægjanlegt malarefni fái úr malarkambinum við urðunarstaðinn. Ef á þarf að halda er mögulegt að taka mól af öðrum svæðum, sem liggja innan landareign Jörfa.

6. Ljóst er að ekki verður fýsilegt að byggja sumarbústaði í nágrenni urðunarstaðarins, meðan urðað er, en eftir að urðun er hætt og búið að græða svæðið að nýju verður það ekki verra en nú er.

7. Sjá lið 2.

8. Gert er ráð fyrir að sorp verði hulið jarðvegi í lok hvers vinnudags og fuglar eiga því ekki greiða leið að sorpinu. Ástæðulaust er því að ætla að urðunarstaðurinn verði uppspretta nýrrar fæðu fyrir fugla. Sjá einnig lið 4.

III. Athugasemdir frá landeigendum við Hítará vegna urðunar í Fíflholtum.

Athugasemdir eru taldar upp hér í sömu röð og þeir nefna.

1. Sjá meðfylgjandi bréf frá Iðntæknistofnun þar sem gerð er grein fyrir mengun frá urðunarstað og hvernig best sé að bregðast við henni. Þess má geta að það hefur ávallt verið stefnt að því að uppfylla kröfur mengunarvarnareglugerðar.

2. Sjá lið 1.

3. Við teljum að fyrirbyggjandi gögn og rannsóknir Orkustofnunar séu fullnægjandi til að hægt sé að fullyrða að Fíflholt séu heppilegur urðunarstaður (sjá einnig fylgiskjal 2 með frummatsskýrslu). Fullyrðing um að votlendi sé ekki heppilegt til sorpurðunar er ekki rétt. Votlendi myndast vegna þess að vatn kemst ekki niður í jarðgrunninn vegna þess hve þéttur hann er. Þá er rétt að benda á að flestir, ef ekki allir, bæir á Mýrum sækja neysluvatn til fjalla, þar sem nothæft grunnvatn er ekki að fá á láglandi vegna þess hve jarðgrunnurinn er þéttur. Þessi þéttleiki tryggir að sigvatn frá urðunarstaðnum fer ekkert annað en í gegnum hreinsivirki, sem fyrirhugað er að reisa. Mjög auðvelt er að tryggja að allt yfirborðs- og grunnvatn renni ekki inn á urðunarstað. Eina vatnið sem fer í gegnum urðað sorp er úrkoma sem fellur á urðunarsvæðið og nær að síga í gegnum yfirborðið. Eftir því sem þetta svæði grær upp eftir að urðun er lokið og yfirborð verður þéttara mun sigvatn frekar minnka en aukast. Það er rétt hjá bréfitara að þessar framkvæmdir munu minnka votlendi jarðarinnar og ef til vill einnig vaxtarsvæði Sóldaggar þegar fram líða stundir, en hafa verður í huga að hluti af fyrirhuguðu urðunarsvæði er ræktað (þurrkað) land og óhreyfð svæði eru aðeins örlítill hluti af samskonar landi, sem ekki verður hreyft við. Í þessu sambandi er rétt að huga að hvað líklegt væri að gerðist ef jörðin væri tekin aftur í hefðbundna landbúnaðarframleiðslu. Vegna þess hve ræktað land jarðarinnar er lítið, má búast við að landeigandi, sem ekki aðhyllist „kotbúskap”, muni þykja hagkvæmt að þurrka upp og rækta allt það svæði sem fyrirhugað er að taka undir sorpurðun og talsvert til viðbótar. Þá mun enginn hafa áhyggjur af Sóldögg eða hugsanlegri mengun vegna áburðardreifingar á svæði, sem allt hefur afrennsli í Norðlæk. Fundið er að því ekki hafi verið gerð nægjanleg grein fyrir mögulegri malartekju innan landareignarinnar. Rétt er að ekki er ljóst hve lengi verður hagkvæmt að nýta mögulegar efnisnámur, sem tilheyra jörðinni, en ljóst er að í næsta nágrenni eru námur sem hafa verið nýttar til efnistöku og engin ástæða til að ætla annað en unnt verði að fá aðgang að þessum námum. Það verður að teljast mjög óeðlilegt og ósanngjarnt, bæði gagnvart framkvæmdaaðila og námueiganda, að þeim yrði gert skylt að gera samning um malartöku, sem tæki ekki gildi fyrr en eftir 20 ár og ef til vill aldrei.

4. Bréfitari fullyrðir að Fíflholt séu mesta veðravíti á Vesturlandi, en ekki kemur fram hvernig þessarar vitneskju var aflað. Samkvæmt upplýsingum fyrri landeiganda má búast við nokkuð sterkum vindstrengjum norðan við holtið, sem skilur urðunarstaðinn frá Þjóðveginum, þegar hvasst er af norðlægum áttum. Á fyrirhuguðu urðunarsvæði er veðurlag ekki á nokkurn hátt óeðlilegt, enda nýtur svæðið skjóls af klettaásnum, sem umlykja það. Þá viljum við áréttta að framkvæmd urðunar mun miðast við að fok frá urðunarstaðnum geti ekki átt sér stað.

5. Gert er ráð fyrir að sorp verði hulið jarðvegi í lok hvers vinnudags og fuglar eiga því ekki greiða leið að sorpinu. Ástæðulaust er því að ætla að urðunarstaðurinn verði uppspretta nýrrar fæðu fyrir fugla.

6. Sjá svar við athugasemd reiðveganeftndar hestamannafélagsins Faxa hér að framan.

Í niðurlagi bréfsins er fullyrt að vinnubrögð við gerð frummatsskýslu séu ámælisverð, rannsóknir ófullnægjandi og rangt farið með staðreyndir og staðhætti. Þessu viljum við mótmæla, enda er enginn rökstuðningur við þessa fullyrðingu. Það er rétt sem fram kemur í bréfinu að betur hefði mátt standa að kynningu þessara framkvæmda meðal nágranna en gert var. Frá því að bréf landeiganda var skrifað hefur fundur verið haldinn með flestum sem skrifuðu undir bréfið og fyrirhugað er að halda fleiri fundi með þeim og öðrum sem búa í nágrenninu.

IV. Almenn um athugasemdir nágranna.

Það virðist nokkuð samdóma álit nágranna fyrirhugaðs sorpurðunarstaðar, sama hvar hann er og sama hverjir nágrannarnir eru, að þeir sjá fyrir sér opna gryfju þar sem, auk bíla með venjulegt heimilissorp komi floti bíla hlaðnir eitrefnaúrgangi og losi á urðunarstaðnum. Þeir sjá síðan fyrir sér að allur þessi úrgangur fjúki um allar sveitir, því ekkert verði gert til þes að hindra fok. Urðun verði aðeins framkvæmd öðru hverju. Þessi afstaða er mjög skiljanleg þegar tillit er tekið til hvernig hefur verið staðið að sorpförgun á undanförunum áratugum. Það er ljóst að sorpurðunarstaður verður aldrei til þess að auka verðgildi nágrennis, og frá sjónarmiði nágranna getur hann aldrei haft jákvæð áhrif. Það skiptir ekki máli hvar sorpurðun er valinn staður, nágrannar munu alltaf mótmæla staðsetningunni.“

Athugasemdir liggja frammi hjá Skipulagi ríkisins þar til kærufrestur er liðinn.

Leitað var frekari upplýsinga frá VST með bréfi, dags. 18. október 1996 um efnistöku í landi Jörfa, meðhöndlun sigvatns og þjöppun sorps. Svar barst með bréfi dags. 23. okt. 1996 þar sem segir:

„I. Malarnáma á urðunarsvæði í Jörfa.

Cobrorun er ekki mjög nákvæm aðferð til að mæla þykkt grýttra jarðlaga. Borinn á það til að stoppa ef hann lendir á vel skorðuðum steini. Niðurstaðan verður því oft sú að jarðlagið mælist þynnra en það raunverulega er. Áður en Cobrorunin var gerð höfðu verið grafnar tvær holur í melinn með

traktorsgröfu, skammt frá þeim stað sem borað var. Malarþykktin þar reyndist vera 2,7 og 2,9 m. Við teljum að sú athugun gefi réttari mynd af malarþykktinni á svæðinu.

Stærð malarnámunnar innan urðunarsvæðisins getur orðið um 90.000 m². Til þess að fá 200.000 m³ þarf meðalþykkt malarinnar að vera rúmlega 2,2 m. Við teljum að þessi þykkt sé fyrir hendi, en eins og áður hefur komið fram er stutt í önnur svæði innan landareignarinnar þar sem mól er til staðar.

II. Hreinsivirki í Fíflholtum.

Í skipulagstillögu er gert ráð fyrir að hreinsimannvirkin verði fyrir áfanga A og verði færð eða endurbyggð fyrir síðari áfanga. Kostnaðarathuganir eru ekki komnar á það stig að unnt sé að svara því til hver sé hagkvæmasta aðferðin en eftirfarandi þættir verða skoðaðir.

- Reisa eitt stórt hreinsivirki neðarlega á svæðinu til þjóna svæðinu næstu áratugi.
- Reisa smærra hreinsivirki (þjóna svæðinu í 5-10 ár) og endurgera þau þegar þörf er á.
- Blanda ofangreindum lausnum saman.

Til grundvallar skipulagstillögum voru lagðar hugmyndir okkar um að gera þessi mannvirki eins ódýr og unnt er. Við sjáum ekki að nauðsynlegt sé að steypa þessi mannvirki heldur þurfa þessi mannvirki að vera vatnsheld. Hönnun hreinsimannvirkja er ekki lokið og er hluti af hönnuninni samanburður á því hvernig þessi mannvirki eru gerð.

Til greina kemur að steypa mannvirkin eða gera þau úr léttari efnum. Verði seinni kosturinn valinn verða lagnir á svæðinu ódýrari í byrjun, en nokkru meiri kostnaður fellur til síðar þegar færa þarf síur og loftunarbúnað. Það enn skoðun okkar að þessi máti geti verið ódýrari þegar horft er til langs tíma.

Við höfum lagt fram rökstutt álit efnaverkfræðings um að unnt sé að hreinsa sigvatnið þannig að kröfur mengunarsvæðisreglugerðar og okkar séu uppfylltar.

Frá því að bréf okkar var skrifað þann 30. september 1996 hefur ráðgjafi okkar um hreinsun mótað frekar hugmyndir okkar um hreinsibúnað. Loftunarþrep eru nú tvö, þ.e. á undan síu og á eftir síu. Þau verða bæði með vélrænni loftun. Fyrri loftunarþrepið verður nokkru stærra en áður var gert ráð fyrir en hið seinna í takt við fyrri hugmyndir. Ljóst er að í byrjun verður sigvatnið lítið og þörf á loftun lítil. Ástæða er til að skoða vandlega hvernig ódýrast er að ná settum markmiðum um hreinsun og því ekki ástæða til að tilgreina hér nákvæmlega stærð loftunartjarnar en hún gæti orðið nokkuð stærri en upphaflegar hugmyndir okkar sýndu eða 100-250 m³ og um 50-100 m². Ljóst er að hreinsikerfið verður gert í áföngum.

Unnið er að því að afla upplýsinga um reynslu grannþjóða okkar um loftunartjarnir í köldu veðurfari. Reynt verður að byggja á reynslu erlendis, en engar sambærilegar tjarnir eru hér á landi.

Eftirfarandi eru helstu hönnunarforsendur fyrir efri loftunartjörn við Fíflholt.

Dýpi tjarnar > 1,5 m

Dvalartími í tjörn 3-10 dagar.

Vatnshiti 0-40 °C (kjörhitastig 20 °C)

Súrefnisþörf 0,7-1,4 sinnum BOD fjarlæggt.

BOD 2-6000 mg/L=2-6 g/L

Innstreymi í samræmi við stærð svæðis, sem hreinsa á sigvatn frá.

III. Þjöppun sorps.

Það er ljóst að þjöppun sorpsins á urðunarstað hefur marga kosti í för með sér. Hönnun er á frumstigi og eftir er að kanna hver kostnaður við þjöppun verður og hve mikið kann að vinnast við hana. Ákvörðun um þjöppun verður tekin að loknum þessum athugunum.

IV. Dæling.

Til upplýsingar. Undirritaður vill geta þess hér að á fundi með landeigendum bauð undirritaður landeigendum að dæla sigvatninu í Hítará eða Akraós, þar sem mikill ótti virtist vera við hugsanlega mengun vatnsins í Norðlæk. Fram kom hjá landeigendum að þeir muni ekki leyfa neinar slíkar lagnir um landareignir sínar.“

4. NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR

4.1 Fyrirhuguð framkvæmd

Í frummatsskýrslu kynna Samtök sveitarfélaga í Vesturlandskjördæmi fyrirhugaðan sorpurðunarstað í landi Fíflholta í Borgarbyggð. Þar er fyrirhugað að urða allt urðanlegt sorp af Vesturlandi. Í tengslum við opnun urðunarstaðarins er ráðgert að setja upp gámasstöðvar við helstu þéttbýlisstaði á svæðinu þar sem móttaka verður á spilliefnum, brotajárni og öðrum úrgangi sem ekki verður urðaður. Áætlað er að til urðunar fari 7.000-9.000 tonn af sorpi á ári fyrst í stað. Stefnt er að því að urðun minnki með árunum vegna áherslu á minnkun sorpmagns og aukna endurvinnslu. Gert er ráð fyrir að urðunarsvæðið endist í 20 ár og geti tekið við um 120.000 tonnum, eða um 300.000m³ af þjöppuðu sorpi.

Miðað við að sorp á urðunarsvæðinu verði 3ja m þykkt er landþörf um 10 ha auk rýmis fyrir skjólgarða, athafnasvæði og malartöku vegna undirlags og þekju, eða alls um 15 ha. Urðunarsvæðið verður lokað öðrum en verktaka og er áætlaður fjöldi sorpbíla 3-4 á dag. Á svæðinu verður einnig umferð vélknúinna tækja vegna undirbúnings urðunarreina, þjöppunar úrgangs og daglegs flutnings á þekjuefni. Urðunarsvæðið verður byggt upp samkvæmt nútíma kröfum, tryggt að botnþétting verði fullnægjandi, sigvatni safnað og það hreinsað þannig að kröfum í starfsleyfi verði fullnægt. Sorp verður urðað daglega, komið verður í veg fyrir fok og gengið frá yfirborði hvernar urðunarreina að lokinni fyllingu hennar. Gert er ráð fyrir að um 200.000 m³ af mól þurfi undir hauginn, í þekju, aðkomuvegi og plön.

Í frummatsskýrslunni er getið um urðunarsvæði 2 í landi Fíflholta. Umhverfisáhrif urðunar á því svæði eru ekki metin í skýrslunni og verður að gera það sérstaklega, komi til þess að urðun verði áformuð þar síðar.

4.2 Aðrir kostir

Í frummatsskýrslunni er gerð grein fyrir annarri staðsetningu sorpurðunarstaðar á Vesturlandi og umhverfisáhrifum hans, í landi Jörfa í Kolbeinsstaðahreppi.

Í frummatsskýrslunni kemur fram að nokkuð víðtæk leit hafi verið gerð að sorpurðunarstað. Skýrsla SORPU bs. frá 1992 er yfirlitsathugun fyrir allt Vesturland. Þar kemur fram að sorpbrennsla sé langdýrasti kosturinn, ódýrast sé að urða á tveimur stöðum (þ.e. á Snæfellsnesi og milli Akraness og Borgarness), en ekki sé mikið dýrara að urða á einum stað í nágrenni Borgarness.

4.3 Efnistaka

Þar sem urða á sorp þurfa nauðsynleg jarðefni að vera til staðar. Leir eða annað þétt efni til botnþéttingar, mül í vatnsveitandi undirlag, millilög og fyllingar ofan á urðunarhauginn og mold eða mýrajarðvegur í manir og þekju. Best er að þessi efni megi öll vinna í næsta nágrenni við urðunarstaðinn eða á honum. Í frummatsskýrslu kemur fram að mýrajarðvegur verður fjarlægður ofan af urðunarsvæðinu (er samsvarar 2 ára nýtingu) og notaður í manir og þekju. Botn svæðisins verður jafnaður og sett í hann þéttilag eftir þörfum. Ofan á botninn verður sett malarlag með jarðvatnslögnum. Talið er að undirlag sé þétt á urðunarsvæðinu við Jörfa og því sé ekki þörf á að fá aðflutt efni í botnþéttingu.

Fíflholt

Í frummatsskýrslu kemur fram að fá megi um 200.000 m³ af mül í landi Fíflholta sem muni nægja fyrir þau 20 ár sem urðað verður á svæðinu. Þar af er áætlað að í námu vestan við Akraveg fáiast að a.m.k. 50.000 m³ af mül en önnur malarsvæði innan jarðarinnar voru ekki könnuð. Greint er frá því að mölin sé dreifð og er talið að kostnaðarsamt verði að vinna hana þegar líður að lokum urðunartímans. Bent er á að reynst geti hagkvæmt að sækja mül í námur nágrannajarða í 2-5 km fjarlægð. Talið er að undirlag sé þétt og ekki sé þörf á aðfengnu efni í botnþéttingu.

Í umsögn Náttúruverndarráðs er bent á að samkvæmt matsskýrslu ætti að vera efni í nágrenni urðunarstaðarins en það hafi ekki verið skoðað til hlítar. Ráðið leggur áherslu á að halda þurfi fjölda efnistökuastaða í algjöru lágmarki og að leitað verði álits ráðsins í vali á þeim. VST greinir frá því að opnir efnistökuastaðir á jörðinni verði nýttir fyrst um sinn. Efnistökustöðum verði lokað um leið og nýir verði opnaðir. Efnistaka til urðunar verði í samráði við ráðið.

Í athugasemd landeigenda í nágrenni Fíflholta er dregið í efa að fullnægjandi gagna hafi verið aflað varðandi möguleika á malarnámi í landi Fíflholta. VST greinir frá því að ekki sé ljóst hve lengi verði hagkvæmt að nýta mögulegar efnisnámu sem tilheyrja jörðinni, en í næsta nágrenni séu námur og ekki sé ástæða til að ætla annað en unnt verði að fá aðgang að þeim.

Jörfi

Í athugasemd ábúenda Krossholts er bent á að þegar efni í malarkambinum í Jörfa þrjóti séu ekki til staðar augljósar malarnámu í grennd við urðunarstaðinn. VST gerir ráð fyrir að nægjanlegt malarefni fáiast úr malarkambinum. Ef á þurfi að halda sé mögulegt að taka mül af öðrum svæðum innan landareignar Jörfa. VST greinir frá því að stærð malarnámunnar í Jörfa geti orðið 90.000 m² og að rannsóknir hafi sýnt að þykkt malar sé 2,7 - 2,9 m.

4.4 Endurskipulagning sorpförgunar

Hollustuvernd ríkisins bendir á að ekki komi fram í matsskýrslu hver fylgi eftir áformum um endurvinnslu og spilliefnasöfnun og að áætlun vanti um hvernig draga megi úr úrgangsmýndun og þörfinni á endanlegri förgun. Þá sé óljóst hvort samtök sveitarfélaganna á svæðinu ætli einungis að standa að rekstri urðunarstaðar eða að söfnun og flokkun úrgangs á þjónustusvæðinu öllu.

Náttúruverndarráð tekur í sama streng og leggur áherslu á að flokkun sorps sé forsenda þess að hægt sé að nota umræddan urðunarstað í Fíflholtum. Brotajárni og spilliefnum verði að eyða annarsstaðar.

Í frummatsskýrslunni er sérstaklega tekið fram að í henni sé ekki fjallað um skipulag sorphirðu og flutninga sorps en vísað til skýrslu SORPU bs. um þá þætti frá 1992. Því er þó lýst að komið verði upp gámasstöðvum á öllum stærri þéttbýlisstöðum þar sem úrgangur verður flokkaður þannig að endurnýtanlegur úrgangur svo sem plast, timbur, garðaúrgangur, brotamálmur, pappi og pappír verði hafður sér og sérstök móttaka verði fyrir spilliefni. Þá kemur einnig fram í frummatsskýrslunni að eftir að nýr urðunarstaður er tekinn í notkun verður núverandi förgunarstöðvum á svæðinu lokað.

Í svörum VST við umsögnum kemur fram að hlutafélag verði stofnað um rekstur urðunarstaðarinnar. Ekki sé fyrirhugað að það sjái um sorphirðu í sveitarfélögum, en sérstök nefnd á vegum þeirra sé að skoða þau mál.

4.5 Áhrif á grunn- og yfirborðsvatn

Í umsögn Hollustuverndar ríkisins kemur fram að samsetning urðaðs úrgangs hafi mest áhrif á efnasamsetningu sigvatns og mengunarhættu vegna þess. Því skipti miklu máli hvort verið sé að urða úrgang sem inniheldur hættuleg efni eða hvort hann sé flokkaður og búið að fjarlægja t.d. þungmálma að mestu eða öllu leyti. Að mati Hollustuverndar ríkisins eru jarðfræðilegar aðstæður á umræddum urðunarstöðum þess eðlis að sigvatn muni ekki fara niður í berggrunninn. Sú krafa er gerð að boraðar verði sýnatökuholur á að- og afrennslisvæði urðunarstaðar, a.m.k. við Fíflholt, þar sem fylgst verði með breytingum á efnainnihaldi er rekja megi til urðunarinnar. Við Jörfa fari hreinsað sigvatn stutta leið í sjó þar sem allar líkur eru á að þynning verði slík að ekki þurfi að hafa áhyggjur af efnamengun. Í Fíflholtum verði hreinsað sigvatn hins vegar leitt í Norðlæk sem rennur um 10 km leið í Akraós.

Fíflholt

Í umsögn Hollustuverndar ríkisins kemur fram að þrátt fyrir hreinsun sigvatnsins séu líkur á að ekki verði hægt að halda öllum mengunarþáttum innan viðunandi marka, sbr. viðauka 1 í mengunarvarnareglugerð. Í bréfi Hollustuverndar ríkisins, dags. 18. okt. 1996, til Skipulags ríkisins kemur hins vegar fram að stofnunin hafi gert VST grein fyrir hvað sé nauðsynlegt til að uppfylla ákvæði mengunarvarnareglugerðar. Ekki verði annað séð en mengun haldist innan þeirra marka sem kveðið er á um í mengunarvarnareglugerð og í væntanlegu starfsleyfi.

Náttúruverndarráð hefur vissar efasemdir um að hægt verði að uppfylla kröfur um viðmiðunarmörk vatnsmengunar sem koma fram í mengunarvarnareglugerð. Erfitt geti reynt að safna sigvatni vegna lítills landshalla. Skýrt er tekið fram að frágangur vegna hreinsunar og söfnunar á sigvatni sé forsenda þess að hægt sé að samþykkja urðunarstað í Fíflholtum og að enginn vafi megi leika á því að viðmiðunarmörk í mengunarvarnareglugerð nr. 48/1994 verði haldin. Sérstaka grein þurfi að gera fyrir

því með hvað hætti tryggt verði að viðmiðunarmörk fyrir súrefnisnotkun (BOD_5) og ammoníak (NH_3) verði haldin.

Í svari VST til Skipulags ríkisins, dags. 23. okt. 1996, vegna fyrirspurnar um hreinsivirki í Fíflholtum er greint frá því að þrjár tillögur hafi verið skoðaðar:

- Reisa eitt stórt hreinsivirki neðarlega á svæðinu til að þjóna því næstu áratugi.
- Reisa smærra hreinsivirki er þjóni svæðinu í 5-10 ár. Þau verði endurgerð eftir þörfum.
- Blanda ofangreindum tillögum saman.

Einnig er greint frá því að mótaðar hafi verið frekari hugmyndir um hreinsibúnað. Sigvatnið verði loftað vélrænt í tveimur þrepum á undan og eftir síun. Fyrra loftunarþrepið verði 100-250 m³ og um 50-100 m² loftunartjörn sem sé stærrí en upphaflega var gert ráð fyrir. Auk þess sé verið að afla gagna erlendis um reynslu af loftunartjörnum í köldu veðurfari.

Landeigendur í nágrenni Fíflholta lýsa yfir áhyggjum vegna hættu á mengun Norðlækjar og í framhaldi af því Kálfalækjar og jafnvel ósasvæðis Hítarár. Telja landeigendur að veiðiréttarhafar við Hítará geti orðið fyrir tjóni og fullyrða að silungsveiði í Kálfalæk yrði sjálfhætt og að hætta sé á að jarðir muni falla í verði. Vatnsmagn í Norðlæk sé lítið og litlar upplýsingar um það. Þá benda þeir á IX. kafla vatnalaga sem bannar losun mengandi efna í vötn og að afrennsli úr sorphaug verði að veita í öflugan viðtaka. Landeigendur telja votlendi henta illa til urðunar vegna hættu á mengun grunnvatns. VST svarar því til að rannsóknir Orkustofnunar séu nægilegar til að fullyrða að Fíflholt séu heppilegt svæði til urðunar. Votlendi sé á svæðinu vegna þess að jarðgrunnurinn sé þéttur. Mjög auðvelt verði að tryggja að yfirborðs- og grunnvatn renni ekki inn á urðunarsvæðið.

Jörfi

Í athugasemd telja ábúendur í Krossholti að affall frá urðunarstað í landi Jörfa fari í landamerkjaskurð Krossholts og Jörfa. VST bendir á að affallið fari um skurð í 600 m fjarlægð frá landamerkjunum.

Í athugasemd landeigenda í Hítarnesi og Hítarnesskoti kemur fram að hugsanleg áhrif frá væntanlegri sorpurðun á vatnsból þeirra sé óviss. Samkvæmt upplýsingum Helga Helgasonar heilbrigðisfulltrúa á Vesturlandi er vatnsból Hítarness og Hítarnesskots í niðurgrofnum brunni ofan þjóðveggar og sunnan vegamóta Krossholts og Hítarness.

4.6 Áhrif á gróður

Í frummatsskýrslu er greint frá því að fyrirhuguð urðunarsvæði séu vel gróin og á víðáttumiklu votlendi. Í greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands¹ kemur fram að votlendið í Jörfa og á urðunarsvæði 1 í Fíflholtum hafi að hluta til verið ræst fram. Votlendið á urðunarsvæði 2 í Fíflholtum sé óraskað og sóldöggi setji mikinn svip á mýrina þar. Sóldöggin er eina háplöntutegundin sem fannst á svæðunum sem hefur verndargildi en ráðgert er að nýta urðunarsvæði 2 eftir 20 ár, sbr. kafla 4.1 hér að framan. Greint er frá því að Mýrarnar séu á aðal útbreiðslusvæði Sóldaggar og eru

¹ Fylgiskjal 4 með frummatsskýrslu

engar líkur taldar á að henni verði útrýmt þó sorp verði urðað á ofangreindum svæðum í Fíflholtum.

Í greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands¹, umsögn Náttúruverndarráðs og athugasemd landeigenda í nágrenni Fíflholta, er lýst yfir áhyggjum af því að velja sorpurðun stað í votlendi.

Náttúrufræðistofnun Íslands¹ bendir á að framræsla votlendis undanfarna áratugi hafi orðið til þess að óskemmt votlendi á láglandi í nánd við byggð sé harla sjaldgæft. Því beri af fremsta megni að hlífa því sem eftir er. Bent er á að við val á svæðum til sorpurðunar beri í auknum mæli að líta til líttgróinna hrjóstrugra melaalda í stað mýra og annars votlendis.

Í umsögn Náttúruverndarráðs er þeirri skoðun komið á framfæri að betra hefði verið að finna annan urðunarstað en ósnortna mýri í Fíflholtum svo ekki hefði þurft að ganga á þau fáu votlendissvæði sem eftir eru á Íslandi. Náttúruverndarráð telur að of mikið hafi verið gengið á votlendissvæði á Íslandi en fellst þó á urðun í Fíflholtum í ljósi þess að ekki hafa fundist betri staðir til urðunar á Vesturlandi auk þess sem mýrlandi á svæðinu mun ekki minnka verulega vegna urðunarinnar.

Í athugasemd landeigenda í nágrenni Fíflholta er bent á að votlendið í Fíflholtum sé sérstætt og að það samrýmist ekki stefnu sem mörkuð hefur verið af hálfu hins opinbera í verndun votlendis að taka svæðið undir sorpurðun.

Af hálfu VST er tekið undir það sjónarmið að framkvæmdir muni ganga á votlendi og hugsanlega vaxtarsvæði sóldaggar í Fíflholtum þegar fram líði stundir. Því verði reynt að ræsa fram sem minnst svæði fyrir utan sjálft urðunarsvæðið en augljóst sé að ekki verði hjá því komist að þurrka eitthvað svæði utan við urðunarsvæðið. Leitað verði áhlits sérfróðra manna áður en val á plöntutegundum til uppgræðslu malartöku- og urðunarsvæða fer fram.

4.7 Áhrif á dýralíf

Í greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands¹ kemur fram að fjölskrúðugt fuglalíf sé í landi Jörfa og Fíflholta. Við ströndina skammt undan Jörfa eru víðáttumiklar leirur sem hundruðir farfugla nýta og ernir halda til í Kaldárósi. Bent er á að gæta verður sérstaklega að því að mengandi efni sem geta síast frá urðunarstað komist ekki fram á lífríkar leirurnar. Framræsla mýra og undirbúningur þeirra fyrir urðun muni hafa í för með sér eyðileggingu búsvæða og rýrnun á fuglalífi, einkum í Fíflholtum. Bent er á að sorpurðun muni laða að máfa og hrafna verði umgengni og frágangur ekki góður en talsvert svartbaksvarp sé í vatnshólmum um allar Mýrar og við ströndina. Í greinargerð Veiðimálastofnunar² er varað við neikvæðum áhrifum af fjölgun vargfugls á fiskiframleiðslu í nálægum ám.

Í athugasemdum er lýst áhyggjum af afleiðingum urðunar sorps á fuglalíf og áhrifum sigvatns á lífríki ferskvatns.

Í svari VST kemur fram að ekki sé ástæða til að ætla að urðunarstaðirnir verði uppspretta fæðu fyrir fugla. Gert sé ráð fyrir að sorp verði hulið jarðvegi í loks hvers vinnudags og fuglar eigi því ekki greiða leið að því.

² Fylgiskjal 6 með frummatsskýrslu

Fíflholt

Í frummatsskýrslu kemur fram að silungur sé í Miðvatni og Norðlæk en ekki sé vitað um að þar hafi verið stunduð veiði né gerðar rannsóknir. Norðlækur renni 8 km leið út í Kálfalæk sem renni í Akraós þar sem sjávarfalla gæti. Í greinargerð Veiðimálastofnunar er ekki talin hætta á að starfsemi urðunarsvæðanna skaði fiskistofna í nálægum vatnakerfum. Hreinsað sigvatn fari hvergi út í ferskvatn sem rennur út í laxveiðiár. Afrennsli frá urðunarsvæði í Fíflholtum fari hins vegar út í ósa Hítarár [Akraós] en hreinsað sigvatn ætti ekki að geta haft bein áhrif á uppeldi laxaseiða þótt einhverrar mengunar gætti.

Landeigendur í nágrenni Fíflholta telja að urðun sorps í Fíflholtum hafi óheppileg áhrif á fuglalíf á Mýrum. Máfar muni nýta sér sorp til fæðuöflunar og fjölgun þeirra hafi óheppileg áhrif á votlendis- og mófugla.

Landeigendur í nágrenni Fíflholta greina frá því að á fjöru renni Kálfalækur í höfuðál Hítarár og ótækt sé að veita menguðu affalli frá sorpurðunarstað í eina bestu laxveiðiá landsins. Fyrirséð tjón veiðirétthafa geti orðið verulegt vegna mengunar á lífríki árinna en ekki síður vegna afstöðu veiðimanna til mögulegrar mengunar og áhrifa á sölu veiðileyfa. Bent er á að silungsveiði hafi verið stunduð í Kálfalæk og að þeim veiðum verði sjálfhætt verði lækurinn nýttur sem affall frá urðunarstað í Fíflholti.

Í svari VST er vísað í ódagsett bréf frá Iðntæknistofnun þar sem gerð er grein fyrir mengun frá urðunarstað og hvernig best sé að bregðast við henni. Einnig er þess getið að ávallt verði stefnt að því að uppfylla kröfur mengunarvarnareglugerðar

Jörfi

Ábúendur og landeigendur Krossholts, Hítarness og Hítarnesskots lýsa áhyggjum yfir að urðun sorps í Jörfa hafi í för með sér fjölgun vargfugls. Aðrar [fugla]tegundir geti lotið í lægra haldi fyrir þeim og vargfugl geti haft áhrif á laxveiði þar sem svartbakur lifi á seiðum laxfiska.

4.8 Áhrif á menningarmínjar

Þjóðminjasafni Íslands er ekki kunnugt um neinar þjóðmínjar á svæðinu en fer fram á að vettvangsrannsókn (fornleifaskráning) fari fram áður en framkvæmdir hefjast.

Í svörum VST kemur fram að búið sé að ráða fornleifafræðing til verksins en niðurstaða liggi ekki fyrir.

4.9 Skipulag, sjónræn áhrif og ónæði

Fíflholt

Í umsögn Náttúruverndarráðs er bent á að Fíflholt sé betri kostur en Jörfi með tilliti til náttúrumínja, ferðaþjónustu og fjarlægðar frá byggð. Náttúruverndarráð bendir á að gera þurfi skipulag af urðunarsvæðinu í Fíflholtum svo óhjákvæmileg framræsla hafi ekki áhrif á stærra svæði en nauðsynlegt er. Urðunarsvæðið verði takmarkað við reiti A-H skv. deiliskipulagstillögu. Þá undirstrikar ráðið nauðsyn girðinga og daglegrar urðunar til að hindra fok og koma í veg fyrir að fugl eða meindýr komist í úrganginn.

VST tekur undir framangreind atriði að undanskyldu því að takmarka urðunarsvæðið við reiti A-H á deiliskipulagstillögu. Það séu engin tæknileg rök fyrir því og óheppilegt að takmarka urðunina við svo lítið svæði þar sem fjárfesting við

mótvægisáðgerðir nýtist illa. Mjög lítil hluti jarðarinnar sé tekinn undir starfsemina og heppilegra sé að urða á einum stórum stað en mörgum litlum.

Náttúruverndarráð lýsir áhyggjum vegna hættu á foki rusls frá svæðinu. Í sama streng taka landeigendur í nágrenninu og Veiðimálastofnun³ lýsir einnig áhyggjum í þá veru. Í frummatsskýrslu er tekið fram að sorp verði urðað með mól í lok hvers dags, girt í kringum svæðið og að framkvæmdin miðist við að fok geti ekki átt sér stað.

Reiðveganefnd hestamannafélagsins Faxe, svo og nokkrir landeigendur í nágrenninu, benda á að gamall reiðvegur liggja um fyrirhugað malarnám í Fíflholtum og gerir kröfu um að ekki verði hróflað við reiðleiðinni. Í svari VST kemur fram að mjög auðvelt sé að færa reiðleiðina.

Jörfi

Ábúendur í Krossholti telja verulega sjónmengun verða af urðun í landi Jörfa og að áformuð urðun kunni einnig að hafa áhrif á aðra landnýtingu svo sem mögulega sumarhúsabyggð. Einnig er bent á nálægð við ýmsar náttúruperlur svo sem Löngufjörur og Eldborg og að ferðaþjónusta sé rekin á Snorrastöðum, næsta bæ við Jörfa. Eigendur og ábúendur í Hítarnesi og Hítarneskoti telja urðunarsvæðið verða mjög áberandi sjávarmegin, þaðan sem fjöldi ferðamanna á leið um. Fram kemur í þessum athugasemdum að hávaði og loftmengun frá urðun sorps við Jörfa kunni að valda óþægindum og að landeigendur telji að verðgildi jarðanna muni rýrna við tilkomu urðunar.

VST viðurkennir að ekki sé fýsilegt að byggja sumarbústaði í nágrenni urðunarstaðarins á meðan hann er í notkun, en að því loknu verði það ekki verra en nú er. VST tekur undir að sjónmengun fylgi urðun en að henni lokinni ætti ásýnd landsins ekki að verða síðri en nágrennið. VST telur að vegna fjarlægðar Krossholts, Hítarness og Hítarnesskots frá urðunarstaðnum í Jörfa verði áhrif af hávaða og loftmengun mjög lítil.

Í athugasemdum kemur einnig fram að fyrirhuguð urðun úrgangs á Jörfa og í Fíflholtum hafi verið lítið eða ekkert kynnt eigendum og ábúendum í næsta nágrenni og ekki hafi verið leitað upplýsinga hjá þeim.

Í athugasemdum Skipulags ríkisins við drög að frummatsskýrslu sem sendar voru VST með bréfi, dags. 24. júlí 1996, er bent á mikilvægi þess að nágrönnum sé kynnt málið vel og að afstaða þeirra komi fram í frummatsskýrslunni.

³ Fylgiskjal 6 með frummatsskýrslu

5. NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

Á grundvelli framlagðra gagna við frumathugun er það mat skipulagsstjóra ríkisins að fyrirhuguð sorpurðun í landi Fíflholta í Borgarbyggð hafi ekki í för með sér umtalsverð neikvæð áhrif á umhverfi, náttúruauðlindir og samfélag, verði tilteknum skilyrðum fylgt. Bent er á að helstu mótvægisáðgerðir gegn neikvæðum og talsverðum umhverfisáhrifum verða settar fram í starfsleyfi fyrir væntanlegan urðunarstað, sbr. umsögn Hollustuverndar ríkisins.

Fyrir liggur, samkvæmt frummatsskýrslu, að valkostur framkvæmdaraðila er urðun í landi Fíflholta. Af framlögðum gögnum er það mat skipulagsstjóra ríkisins að urðun í landi Jörfa, sem kynnt er sem annar kostur í frummatsskýrslu, hafi ekki í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfi, náttúruauðlindir og samfélag ef sett eru sambærileg skilyrði og varúðarráðstafanir og í Fíflholtum. Þessi niðurstaða byggist á að aðeins annar staðurinn verði valinn fyrir sorpurðun frá sveitarfélögum á Vesturlandi.

Í úrskurði þessum er, í samræmi við upplýsingar frá framkvæmdaraðila, miðað við að á urðunarstaðnum verði fyrst og fremst urðaður heimilis- og framleiðsluúrgangur að undangenginni flokkun, sláturúrgangur sem ekki er hægt að endurvinna og e.t.v. seyra. Spilliefnum verði ekki fargað á urðunarstaðnum. Flokkun úrgangs er nauðsynleg forsenda þess að koma megi í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif urðunar.

Umferð og vélum fylgir hávaði en ekki er talið að hann valdi umtalsverðu ónæði nema í allra næsta nágrenni. Þar sem gert er ráð fyrir að grafa upp mýrajarðveg og setja í manir til hliðar við urðunarrásir munu þær draga úr hljóðmengun á meðan urðun fer fram niðri á milli jarðvegsmana.

Af reynslu frá öðrum sorpurðunarstöðum er ekki talin ástæða til að ætla að fok frá urðunarstaðnum verði vandamál ef rétt er að verki staðið, m.a. með tilliti til vindafars. Einnig þarf að vanda til umgengni og urðunar svo fuglar komist ekki í æti.

Fíflholt

Sigvatn frá urðunarstað í landi Fíflholta þarf að hreinsa svo vel að tryggt sé að mengunaráhrifa gæti ekki þar sem því verður veitt í Norðlæk. Óásættanlegt er talið að líta á Norðlæk, eða einhvern hluta hans, sem þynningarsvæði sigvatns frá urðunarstaðnum. Miða verður búnað til hreinsunar sigvatns við þetta. Þar sem viðtaki er smár og svæðið langt frá sjó verður að gera ráð fyrir að þörf sé á mun fullkonnari hreinsunarbúnaði við urðun í landi Fíflholta heldur en á urðunarsvæðum við strönd eða aðra stóra viðtaka. Kröfur um mengunarvarnir verða settar fram í starfsleyfi, sbr. ákvæði mengunarvarnareglugerðar nr. 48/1994 með síðari breytingum.

Við undirbúning urðunarstaðar í Fíflholtum þarf að kanna hvort þétting botns er nauðsynleg til varnar því að sigvatn fari niður í jarðgrunninn. Á jöðrum hveirar urðunarreinar þarf að grafa fyrir ræsi sem taki við grunnvatni svo sorpið liggji ávallt ofan grunnvatnsins. Umhverfis urðunarsvæðið þarf að grafa framræsluskurði sem leiði yfirborðsvatn framhjá því og síðan saman við sigvatn til þynningar að lokinni hreinsun þess.

Samkvæmt mælingum VST getur landhalli á urðunarsvæðinu í Fíflholtum sett urðunarsvæðinu takmörk ef sjálfrennsli á að vera á sigvatninu í gegnum alla hreinsun. Að þessu þarf að gæta við endanlega afmörkun urðunarsvæðisins að sunnan.

Nokkur óvissa er um magn malarefnis til urðunar þegar til lengri tíma er litið og þarf að hafa samráð við Náttúruverndarráð um efnistöku. Einnig þarf að hafa samráð við Rafmagnsveitur ríkisins vegna raflína á efnistökusvæðinu. Breyta þarf legu reiðleiðar svo hún verði greiðfær.

Miðað við að tryggt verði að mengað vatn berist ekki í Norðlæk er ekki talið að urðun sorps í Fíflholtum hafi áhrif á veiði í Hítará.

Ekki er hægt að útiloka að rekstur urðunarstaðar í landi Fíflholta hafi áhrif á verðgildi jarða í nágrenni.

Fyrirhugaður urðunarstaður í Fíflholtum er á óskipulögðu svæði. Auglýst hefur verið deiliskipulagstillaga af urðunarsvæðinu, í samræmi við framlögð gögn vegna mats á umhverfisáhrifum. Í greinargerð með deiliskipulagstillögu er sett fram hvernig staðið skuli að girðingum og frágangi svæðisins. Ennfremur kemur þar fram að unnir skuli framkvæmdaupdrættir fyrir einstaka áfanga innan urðunarsvæðisins.

Unnið er að svæðisskipulagi fyrir Mýrasýslu og hefur samvinnunefnd um svæðisskipulagsgerðina verið kynnt mat á umhverfisáhrifum urðunar í Fíflholtum. Vegna athugasemda sem fram hafa komið um að við framkvæmdir verði gengið á votlendi er því beint til samvinnunefndar um svæðisskipulag Mýrasýslu að við skipulagsgerðina verði mörkuð stefna þar um fyrir svæðið í heild.

Jörfi

Koma þarf upp fullnægjandi hreinsibúnaði við urðunarstað í landi Jörfa svo viðmiðunarmörkum mengunarvarnareglugerðar verði náð, áður en vatn berst úr frárennslisskurði og út í Kaldárós. Tekið er undir ábendingu Náttúrufræðistofnunar Íslands um að gætt verði þess að mengandi efni geti ekki síast frá urðunarstaðnum fram á lífríkar leirurnar og jafnframt vísað í umsögn Hollustuverndar ríkisins um að allar líkur séu á að þynning verði slík í sjónum að þar þurfi ekki að hafa áhyggjur af efnamengun.

Vatnsból Hítarness liggur ofar í landi en fyrirhugaður urðunarstaður og því er ekki talin vera hætta á grunnvatnsmengun þar af völdum sigvatns frá urðun í landi Jörfa. Ennfremur eru ekki taldar líkur á mengun lokaðs vatnsbóls af völdum fugla og foks frá urðunarstaðnum.

Ekki er talið að útlitslýti af urðunarstað verði þannig að til skaða verði fyrir ferðabjónustu á svæðinu.

Ekki er hægt að útiloka að rekstur urðunarstaðar í landi Jörfa hafi áhrif á verðgildi jarða í nágrenni.

Ekki liggja fyrir tillögur um skipulag sumarbústaðabyggða svo nærri fyrirhuguðu urðunarsvæði að hægt sé að meta áhrif á þær.

Malarnám vegna urðunar þarf að vera í samráði við Náttúruverndarráð og hafa þarf samráð við Rafmagnsveitur ríkisins vegna legu raflína.

Jörðin Jörfi er á óskipulögðu svæði. Komi til áforma um urðun sorps í landi Jörfa þarf að vinna deiliskipulag af urðunarsvæðinu.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Með vísun til 8. greinar laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 63/1993 hefur skipulagsstjóri ríkisins farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, ásamt umsögnum, athugasemdum og svörum framkvæmdaraðila við þeim.

Fallist er á fyrirhugaða urðun sorps í Fíflholtum eins og henni er lýst í framlagðri frummatsskýrslu, með eftirfarandi skilyrðum:

1. Sigvatn verði hreinsað í samræmi við ákvæði mengunarvarnareglugerðar og tryggt að mengunaráhrifa af því gæti ekki þar sem því verður veitt í Norðlæk.
2. Haft verði samráð við Náttúruverndarráð um efnistöku til urðunar.

Á grundvelli framlagðra gagna er það mat skipulagsstjóra ríkisins að urðun í landi Jörfa hafi ekki í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfi, náttúruauðlindir og samfélag ef sett eru sambærileg skilyrði og varúðarráðstafanir og í Fíflholtum. Þessi niðurstaða byggist á að aðeins annar staðurinn verði valinn fyrir sorpurðun frá sveitarfélögum á Vesturlandi.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 14. grein laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra innan fjögurra vikna frá því að hann er birtur eða kynntur viðkomandi aðila.

Reykjavík 24. október 1996,

Stefán Thors

Ásdís Hlökk Theodórsdóttir